

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

Pro jaké čtenářky píší současné autorky

Diplomová práce

Autor: Klára Nováčková
Studijní program: N 7504 Učitelství pro střední školy
Studijní obor: Učitelství pro střední školy – český jazyk a literatura
Učitelství pro střední školy – výtvarná výchova
Vedoucí práce: doc. PaedDr. Alena Zachová, CSc.

Hradec Králové

2019

Zadání diplomové práce

Autor: Klára Nováčková

Studium: P16P0863

Studijní program: N7504 Učitelství pro střední školy

Studijní obor: Učitelství pro střední školy - český jazyk a literatura, Učitelství pro střední školy - výtvarná výchova

Název diplomové práce: Pro jaké čtenářky píše současné autorky

Název diplomové práce AJ: What type of women are books made for nowadays

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se bude zabývat otázkou, pro jaký typ čtenářek vzniká současná literatura pro dívky. Podstatná bude cesta od spisovatelky a jejího díla, které se skrz nakladatelství a postavu knihy dostává ke čtenářce. Zkoumána bude charakteristika autorek, přístup nakladatelství a výsledný dojem čtenářky. Výzkum bude probíhat formou rozhovoru.

BROCH, Hermann a Milan KUNDERA, ŠIMÁK, Petr (ed.). Román - mýtus - kých: eseje. V Praze: Dauphin, 2009. Studie (Dauphin). ISBN 978-80-7272-215-0. CARRI?RE, Jean-Claude. Knih se jen tak nezbavíme: čtenářské životopisy. Praha: Argo, 2010. ISBN 978-80-257-0266-6. ECO, Umberto. Skeptikové a těšitelé: čtenářské životopisy. Praha: Svoboda, 1995. ISBN 80-205-0472-9. Horney, K. 2002. Psychológia ženy. Bratislava: Aspekt. Kršňák, T., Smékal, V. 2003. "Osobnost adolescenta a sociometrická pozice". In: Mareš, P., Potočný, T. (eds.) Modernizace a česká rodina. Brno: Barrister and Principal. Lišková, K. 2003. Zrcadlo, zrcadlo, řekni: Imperativ mýtu krásy. In: Cviková, J., Juráňová, J.(eds.) Ružový a modrý svět: rodové stereotypy a ich dosledky. Bratislava: Aspekt. McQuail, D. 2002. Úvod do teorie masové komunikace. Praha: Portál. Morris, P. 2000. Literatura a feminismus. Brno: Host. Oakley, A. 2000. Pohlaví, gender a společnost. Praha: Portál. Scheu, U. 2000. "Nerodíme sa ako dievčatá, urobia nas nimi". In: Aspekt 1/2000. TRÁVNÍČEK, Jiri (ed.). Knihy a jejich lidé: čtenářské životopisy. Brno: Host, 2013. ISBN 978-80-7294-967-0. Vladyka, M. 2004. "Stereotypizace". In: Revue pro média 09/2004. Wolf, N. 2000. Mýtus krásy. Bratislava: Aspekt.

Garantující pracoviště: Katedra českého jazyka a literatury, Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Alena Zachová, CSc.

Oponent: doc. PaedDr. Božena Plánská, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 16.11.2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucí diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Anotace

NOVÁČKOVÁ, Klára. *Pro jaké čtenářky píší současné autorky*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2019. 85 s. Diplomová práce.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se zabývám vývojem dívčí četby v českém prostředí, úlohou spisovatele dívčí literatury a pohledem vybraných autorů na vztah mezi čtenářem a spisovatelem. V praktické části na základě rozhovorů s jedenácti studentkami středních škol provádím kvalitativní výzkum. Cílem je prostřednictvím narativního výzkumu porozumět, jestli existuje souvislost mezi čtenářkou a hrdinkou v knize. V závěru předkládám tabulku, která shrnuje vše podstatné z každého rozhovoru. Kategorie popisují ústřední téma rozhovorů, význam knihy v životě čtenářek, archetypy vybraných hrdinek a vztah mezi čtenářkou a vybranou dívčí hrdinkou. Z narativního výzkumu vyplývá, že každá čtenářka má ohledně četby jiné preference. Je v pořádku, pokud knižní trh nabízí knihy různé kvality. Každá kniha si najde svého čtenáře.

Klíčová slova: hrdinka, dívčí četba, čtenářka, dospívající dívka, čtenářství

Annotation

NOVÁČKOVÁ, Klára. *What type of women are books made for nowadays*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2019. 85 pp. Diploma Degree Thesis.

My thesis has a theoretical and a practical part. In the theoretical part I try to look deeper into the development of literature for girls in Czech environment. The role writer has while making books for girls and I also show the view of selected authors on the relationship between readers and the writer. In the practical part I do research based on interview with eleven female students. The main goal is to find out if there is any connection between the reader and the main character. At the end you can see a chart with highlights from those interviews. The categories describe the central theme of the interviews, the meaning of the book in the lives of the readers, the archetypes of the selected heroines, and the relationship between the reader and the selected girl's heroine. Narrative research shows that every reader has different preferences. It is perfectly fine that the market offers books with different variety and quality. Every book finds its reader.

Keywords: heroine, books for girls, reader, teenage girl, reading

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomová práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 4/2009 (Řád pro nakládání se školními a některými jinými autorskými díly na UHK).

Datum:

Podpis studenta:

OBSAH

1	ÚVOD	8
2	TEORETICKÁ ČÁST	9
2.1	Vývoj četby pro dívky v českém prostředí.....	9
2.2	Úloha spisovatele dívčí literatury.....	22
2.3	Pohled vybraných autorů na vztah mezi čtenářem a spisovatelem.....	24
3	PRAKTICKÁ ČÁST	27
3.1	Průzkumná část	27
3.1.1	Cíl průzkumné části.....	28
3.1.2	Průzkumné otázky	29
3.1.3	Průzkumný vzorek.....	31
3.1.4	Průzkumné metody.....	32
3.1.5	Zpracování průzkumu.....	32
3.1.6	Výsledky	33
3.1.6.1	Rozhovor A.....	33
3.1.6.2	Rozhovor B.....	38
3.1.6.3	Rozhovor C.....	42
3.1.6.4	Rozhovor D.....	44
3.1.6.5	Rozhovor E.....	48
3.1.6.6	Rozhovor F.....	51
3.1.6.7	Rozhovor G.....	54
3.1.6.8	Rozhovor H.....	58
3.1.6.9	Rozhovor I.....	61
3.1.6.10	Rozhovor J.....	64
3.1.6.11	Rozhovor K.....	66
3.1.7	Analýza rozhovorů	71
4	ZÁVĚR	79
5	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	81

1 ÚVOD

Rozdíl je ovšem mezi textem, který má ambice stvořit nového čtenáře, a textem, který se snaží vyhovět takovým čtenářům, jakých jsou plné ulice. Autor prvního textu je filosof, který vycítil ducha doby, druhý je průzkumník trhu a pracuje podle návodu na sériové výrobky.

Umberto Eco

Diplomovou práci lze rozdělit na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se zabývám vývojem dívčí četby v českém prostředí. Dále úlohou spisovatele dívčí literatury a ve třetí části se zabývám pohledem vybraných autorů na vztah mezi čtenářem a spisovatelem. Praktická část mé diplomové práce obsahuje výzkumnou část. Na základě rozhovorů s jedenácti studentkami středních škol provádím kvalitativní výzkum. V závěrečné analýze shrnuji výsledné výpovědi, porovnávám je a zasazuji do teoretického rámce.

Mým záměrem je nahlédnout do interakce mezi čtenářkou a autorkou, jejichž vzájemná komunikace se odvíjí prostřednictvím knihy, potažmo hlavní hrdinky díla. Vycházím z předpokladu, že čtenář je ovlivňován četbou, kterou si pro sebe vybírá, a tedy že současné spisovatelky dívčí četby mají zodpovědnost za formování charakteru a názorů svých čtenářek. Dovolím si v tomto ohledu přikládat zvolené četbě velkou zodpovědnost a zajímá mě, zda je tomu skutečně tak. Zda jsou čtenářky skutečně formovány hrdinkami dívčích románů a zda lze mezi hrdinkou a čtenářkou najít určitou spojitost.

Cílem teoretické části práce je představení nejdůležitějších bodů, které souvisí s vývojem dívčí četby, a porovnat názory vybraných autorů na cíle dívčí četby a interakci mezi spisovatelem a čtenářem. Cílem empirické části je prostřednictvím narativního výzkumu porozumět, jestli existuje souvislost mezi čtenářkou a hrdinkou v knize, skrz kterou spisovatelka komunikuje se svými čtenáři.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Vývoj četby pro dívky v českém prostředí

Literatura pro dívky je dle Dagmar Mocné (2004) žánr populární literatury, který je určen dospívajícím dívkám, přičemž jeho cílem je pomoci čtenářkám v procesu osobnostního zrání.¹ Hlavní postavou knih je dívka, do které se čtenářka projektuje a vytváří si tak schémata o fungování světa, vztahů a přátelství. Kniha se však v širším kontextu stává nositelem mnohem podstatnějších hodnot. Čtenářka si skrz literaturu vymezuje svou úlohu ve světě, rozšiřuje si povědomí o vlastních možnostech a důležitosti životních voleb. Pokud je kniha opravdu dobře zpracovaná, dokáže čtenářce pokládat otázky, nejen předkládat fakta.²

Mocná a Peterka (2004) rozlišují dva modely dívčího příběhu, a to kultivační a emancipační. V prvním případě jsou hrdinky průbojné a rozpustilé uličnice, ze kterých se stanou sofistikované a rozumné dívky. Emancipační model představuje naopak hrdinku ušlápnutou a neprůbojnou, která se s příběhem promění v úspěšnou a sebevědomou osobnost.³

Není snadné nalézt hranici mezi dívčím a ženským románem, neboť neexistuje měřítko, podle kterého bychom si tato odvětví mohli spolehlivě rozdělit. Pokud má být dělítkem věk čtenářek, omezovali bychom dívčí představitost na dětské hry, kam láska či problémy nepatří. Proč ale potom už dvanáctileté dívky hledají odpovědi v ženské četbě, nikoli pohádkách či dětských vyprávěních. Tak jako si dívky touží lakovat nehty maminčíným lakem, či si potajmu půjčují její boty na podpatcích a šňůry perel, přejí si vymanit se s tajemství dětských her. Proto bychom měli přemýšlet, nikoli co ženskou a dívčí literaturu rozděluje, ale co mají společného. V našem případě se jedná o postupy nebo recepty, na jejichž principech autoři tvoří. Na prvním místě je tu láska, šťastná i nešťastná, pohodlná i nepohodlná, která musí být prověřena určitými

¹ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vydání. Praha; Litomyšl: Paseka, 2004. 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

² MOLDANOVÁ, Dobrava, ed. *Žena-jazyk-literatura: sborník z mezinárodní konference: Ústí nad Labem, 3. až 5. září 1996*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 1996. ISBN 807044147x.

³ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vydání. Praha; Litomyšl: Paseka, 2004. 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

protivenstvími. Zadruhé jistota šťastného konce, která dívky chlácholí a ženy povzbuzuje, že i pro ně, ač je situace jakkoli komplikovaná, naděje zůstává. V ženské i dívčí literatuře se počítá se silnou identifikací čtenářky s hrdinkou, promlouvá nejčastěji o duševních pochodech postav, mezilidských vztazích. Časté jsou také dialogy, které neposouvají děj dopředu, nýbrž slouží k vyjádření postojů a nálad jednotlivých postav. Děj probíhá v silných kontrastech, technika vychází z omezeného počtu strukturních prvků, které se neustále opakují a kombinují.⁴

Podle Genčiové (1984) lze kořeny dívčí četby hledat v 18. století, kdy vzniká zvláštní typ literatury pro ženy, předchůdce dnešní literatury pro dívky. Mezi ideály ženy, které vytvářela tehdejší společnost, patřila trpělivost, podřízenost a věrnost. Svou roli žena byla nucena nalézat na poli domácnosti jako manželka, matka a hospodyně.⁵ Nemůže nás proto překvapovat, že četba byla pro tento typ žen jistým únikem od všedních povinností. V koloběhu stereotypních dnů, kdy byla jejich představitivost vězněna do čtyř stěn pokoje, zavíraly své sny do stránek knih, které byly stokrát otáčené a jejichž obsahy promlouvaly ze srdcí nenaplněných ideálů.

Na přelomu 18. a 19. století se také objevil nový okruh překladatelů i autorů zábavné literatury. Knihy, které však poprvé ovládly ženská srdce, pocházely z per zahraničních autorek. Počátky ryze české dívčí literatury nalézáme dle Urbanové (1990) ve dvacátých letech 19. století. Mohli bychom připomenout povídky Magdaleny Dobromily Rettigové (Mařenčin košíček, Chudobičky) a Marie Antonie (Myrtový věneček).⁶ Charakterizoval je strohý didaktismus, ať už katolický jako u M. Antonie nebo vlastenecký u Rettigové. Do povědomí dívčích čtenářek se dostávají i autorky jako Božena Němcová nebo Karolína Světlá, píšící o nevšedních osudech mladých dívek, ovšem bez prvoplánového sentimentu či snahy o emancipaci ženy, které byly především v zahraniční literatuře velmi populární.⁷

⁴ SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. 1. vydání. Praha: Československý spisovatel, 1990.

⁵ GENČIOVÁ, Miroslava: *Literatura pro děti a mládež*. Praha, SPN 1984.

⁶ URBANOVÁ, Svatava. *Historický vývoj žánrů literatury pro mládež: vybrané texty*. Ostrava: Pedagogická fakulta, 1990. ISBN 80-704-2027-8.

⁷ SIEGLOVÁ, Naděžda. *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno: CERM, 2000. ITEM. ISBN 8072041398.

První spisovatelkou, která čtenářkám dle Urbanové (1990) zprostředkovala žádoucí literaturu, byla Eliška Krásnohorská. Překlad knihy Troztkopf od německé autorky Emmy von Rhoden vyšel pod českým názvem Svěhlavička. Román okamžitě zaplavil knižní trh a zastínil veškerou německou brakovou literaturu, která jej do té doby ovládala. Krásnohorská román obohatila po stránce stylistické i narativní a postarala se o jeho volná pokračování. Mocná (1996) jej hodnotí jako nový typ relaxační literatury, který nepostrádal nadhled, vtip a snad i trochu výchovné funkce, která byla trvalou součástí dívčích knih.⁸

Spolu se zřízením samostatného Československa s sebou dvacátá léta přinesla edice Červená knihovna, Modrá knihovna a Večery pod lampou. Autoři se snažili vyrovnat zahraniční produkci, náměty čerpali z domácích zdrojů a udělali by cokoli, aby se čtenářkám zavděčili. Hlavní slovo dostali autoři jako Vilém Neubauer, Eva Marešová (Vojtěch Watzke), Jaromíra Hüttlová nebo Vlasta Javořická.⁹

Zmíněné romány se vyznačují tzv. ženou idealizovanou; krásnou, inteligentní a sebevědomou středoškolačkou, do níž se zamilovávají mladí lékaři, právníci, úředníci, umělci, zkrátka muži s vyhlídkou na slibnou budoucnost. Proto se také hrdinky ochotně vzdávají svých nadání a emancipace, která, jak se zdá, v manželském štěstí není potřeba. Jejich city jsou přepjaté, jejich láska nehynoucí a vůbec celý koncept se podobá spíše nepovedenému školnímu slohu než hodnotné dívčí literatuře.¹⁰

Nesmíme zapomínat, že zmíněné romány se dostávaly do rukou téměř každé dívky, a to v podobě buď knižní, sešitové nebo v příloze některých dámských časopisů. Udávaly tak nezkušeným čtenářkám nejen kánon literární, ale podávaly vyumělkovaná svědectví o budoucích možnostech tehdejších dívek. Netříbily vkus, nerozšiřovaly možnosti, pouze dívky degradovaly do jedné z těch středoškolských dívek, jejichž jediná volba, je dle Čapka (1971), mezi jedním či

⁸ MOCNÁ, Dagmar. Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru. 1. vydání. Praha: Paseka, 1996. 240 s. ISBN 80-7185-075-6.

⁹ HRABÁK, Josef. Od laciného optimismu k hororu: k historii a patologii dvou odvětví literárního braku. Praha: Melantrich, 1989. ISBN 80-7023-029-0.

¹⁰ TOMAN, Jaroslav. *Trivialita a kýč v literatuře pro děti a mládež*. Brno: CERM, 2000.

druhým mužem. Zkažený charakter druhého muže se ovšem projevoval i na jeho fyzickém vzhledu; byl obhroublý, nepříjemný a zlý a jeho jediná úloha byla rozeštvat milostnou dvojici a zkřížit tak dívce šanci na šťastný život. Autorky se nepokoušely banality zaobalit do snadno rozlousknutých tajemství. Nepočítaly se čtenářskou aktivitou, kniha byla pouhou zábavou pro masu bez vyšších ambic.

Mezi autorky, které Urbanová (1990) v meziválečném období hodnotí kladně, patří například Božena Benešová, Růžena Jesenská, Marie Gebauerová či Růžena Svobodová. Jejich romány zobrazovaly vnímavé dívky, které opovrhovaly pokrytectvím, a naopak se směřovaly k sebepoznání. Můžeme je považovat za jakési předchůdce Robinsonky, která vyšla na počátku čtyřicátých let.¹¹

V letech dvacátých však postupně mizel smysl a cíl dívčí literatury, a naopak narůstala její kvantita, která z tohoto literárního žánru učinila obchodní záležitost bez jakéhokoli uměleckého úsilí. Podle Slabého (1962) se tedy ocitáme v bodě, kdy se dívčí knihy dostávají na hranici braku, který nevytváří estetické ani výchovné ideály, stává se plevelem líbivé literatury k uspokojení citových potřeb.¹² Demonstrujme si zmíněné prvky na žertovném "receptu na dívčí román" z roku 1935:

Vezmi jedno dospívající děvče, musí být ovšem zaručeně hezkém to je nejdůležitější podmínka! Dej mu nějaké pěkně znějící a neobvyklé jméno (na tom si dej záležet!). Kromě krásy má mít děvče také umělecké nadání, ač to není tak bezpodmínečně nutné jako krása. Rodiče jí však brání (ještě lépe učiníš, uděláš-li z ní sirotka, který má přísného poručníka).

Dívka ovšem všechny překážky odstraní, věnuje se umění, seznámí se s ušlechtilým mladým mužem, nejlépe také umělcem. Nakup dívce do cesty ohromné hromady překážek, vlož do děje několik "šťastných" náhod, jalo je nenadálé úspěšné vystoupení na koncertě, neb přiznání velké ceny na výstavě, zamíchej do toho bohatého, ale zhýralého mladíka, který se snaží zlákatí mladou

¹¹ URBANOVÁ, Svatava. *Historický vývoj žánrů literatury pro mládež: vybrané texty*. Ostrava: Pedagogická fakulta, 1990. ISBN 80-704-2027-8.

¹² SLABÝ, Zdeněk Karel. *Rozpory a výhry dnešní dětské knihy: studie a články o aktuálních otázkách literatury pro děti: [statí o dnešní literatuře, výtvarnictví a divadle pro děti]*. Státní nakladatelství dětské knihy, 1962.

*umělkyni leskem svých peněz k velkému žalu ušlechtilého milence. Můžeš do děje přibrati též ideálního bratra neb tetu. Nakonec však oslad' vše náležitě a zakonči sňatkem dvou něžně se milujících, všeobecně již uznávaných umělců.*¹³

Diskuze ohledně pokleslosti dívčí literatury, které se vedly na počátku třicátých let, vypovídají o sociálních a kulturních poměrech naší společnosti. Zajímavé výsledky přinesla anketa v časopise Úhor (1931 a 1932), které se účastnili především pedagogové, spisovatelé a knihkupci. Většina z nich se shodla na tom, že dosud vycházející dívčí literatura je nedostatečná, klamná, plytká a příliš sentimentální. Na druhou stranu se zde objevil i názor, že se v dívčí četbě neobjevuje nic natolik závadného či nevhodného, nad čím by bylo se třeba znepokojovat.

Dalším námětem, který přinesl mnoho sporů, byla otázka nad smyslem a potřebou existence speciální literatury pro dívky. Většina žen tvrdila, že netřeba vštěpovat klín mezi muže a ženy zvláštní četbou. Tvrdily totiž, že nic pouze ženského či mužského neexistuje. Zde opět narážíme na zvláštní jev – ženy a dívky nepocítují potřebu "své" literatury. Dle mnohých výzkumů se zájmy dívek obrací také na dobrodružné či detektivní romány, prvotně určené chlapcům. Objevuje se názor, že v době, kdy by žena a muž měli v souladu kráčet životem, je třeba k tomu dívku nejprve vychovat.

Přesto se proti těmto názorům vyhrzovali knihkupci a knihovníci, podle kterých bude dívka vždy spontánně a přirozeně dychtit po literatuře ryze ženské.

Anketa vyvrcholila výsledkem, který představoval čtyři vlastnosti nové dívčí literatury. Patří mezi ně; idealistický duch literatury, svěží a přístupný děj, který obsahuje i vážné okamžiky života a v poslední řadě četba musí dívku připravovat na skutečný život.¹⁴

¹³ MOCNÁ, Dagmar. Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru. 1. vydání. Praha: Paseka, 1996. 240 s. ISBN 80-7185-075-6.

¹⁴ STEJSKAL, Václav. *Moderní česká literatura pro děti*. SNDK – Státní nakladatelství dětské knihy, 1962.

Ačkoli byla třicátá léta obdobím ve znamení absence děl, byla to pouze reakce na předchozí přemíru dívčích románů.¹⁵ Situace se postupně začala měnit na počátku 40. let díky Marii Majerové a Marii Pujmanové, které se pokusily změnit myšlení při tvorbě románu. Ten má vznikat se stejným úsilím, jako když autor píše plnohodnotný román pro dospělého čtenáře. Znamená to tedy, že nepodceňuje čtenáře, ani se mu nesnaží vlichotit. Jedná s ním jako se sobě rovným a předkládá mu takové příběhy, ke kterým se bude vracet. Rovněž se Majerová rozhodla vrátit dívčímu románu reálný základ a utéct tak od světa fiktivních a snových romancí. Vše dokazuje románem *Robinsonka*, kterým na čas rozbíjí svět představ, ve kterém jde pouze o nejsnazší uplatnění osobních kvalit. Příběh odráží hrdinčino nitro, jehož komplikovanost staví do kontrastu s novým typem hrdinky – optimistky, která je schopna se vyvíjet, postavit se životním překážkám a spoléhat se na vlastní hrdinství a schopnosti.

Majerová si uvědomovala, že povaha dívek se změnila. Jejich pasivita již nebyla aktuální a literatura by neměla oddělovat od skutečnosti, naopak by čtenářkám měla ukázat nové možnosti a směry, které povedou k sebepoznání, kritickému nadhledu a zájmu o rozvoj vlastní osobnosti. Podle Hrabákové a Červenky (1962) tak vzniká hrdinka, která je aktivní, samostatná, rozumově a citově vyspělá, cílevědomá, pracovitá a je tedy schopna odrážet představy o emancipaci žen ve společnosti.¹⁶

Příběh *Robinsonky* byl podle Urbanové (1990) dojemným, leč dobrodružným vyprávěním. Blaženčin osud čtenářkám odhalil nové hodnoty a ukázal jim sílu dívky, která po smrti maminky zastává funkci kompenzační a především inspirativní.¹⁷

Přestože se může zdát, že román Majerové byl dlouho očekávaným vkladem do tohoto žánru, právo na existenci si prosazoval několik let. V zakládání

¹⁵ SIEGLOVÁ, Naděžda. *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno: CERM, 2000. ITEM. ISBN 8072041398.

¹⁶ HRABÁKOVÁ, J.; ČERVENKA, J. *Minulost a přítomnost dívčí četby*. In: *Rozpory a výhry dnešní dětské knihy*. Praha. Státní nakladatelství dětské knihy, 1962.

¹⁷ URBANOVÁ, Svatava. *Historický vývoj žánrů literatury pro mládež: vybrané texty*. Ostrava: Pedagogická fakulta, 1990. ISBN 80-704-2027-8.

socialistické literatuře panoval názor, že není potřeba odlišné četby pro dívky. První autorkou, která prosadila jeho nutnost, byla Helena Šmahelová. Podařilo se jí zobrazit moderní hrdinku, která si zaslouhuje pravdivě vykreslit svůj vnitřní život a vše, co k němu patří. Čtenářky se setkávají s představitelkami, které stejně jako ony prochází citovým trápením, pocity osamělosti, smutku, zklamání apod.¹⁸

Její romány *Mládí na křídlech* a *Velké trápení* podle Z. K. Slabého otevřely dveře do velké literatury.¹⁹ Hrdinky Šmahelové jsou skutečné obyčejné dívky, věrné čtenářkám. Nejsou ničím výjimečné ani krásné, nikdo je v jejich trápeních nepřichází zázračně zachránit. Jsou představitelkami, se kterými není těžké se ztotožnit. Nachází se v situacích, které čtenářky samy zažívají a řeší problémy, které jsou jim blízké. Dle Hrabákové a Červenky (1962) jsou znalosti Šmahelové o vnitřních prožitcích mládeže a jejich přesvědčivé ztvárnění něco, co bychom jen stěží hledali u předchozích autorů a co její tvorbu činí opravdovou a stálou. Stejně jako její přístup k tvorbě, který stojí na základech svědomitého studia žánru.²⁰

V roce 1960 Šmahelová vytyčila cíle, ze kterých ve své tvorbě vycházela: *Položí-li si literatura pro děvčata vysoké umělecké cíle, vyvaruje-li se sentimentálnosti, lacinosti, povrchnosti, když se bude snažit předvést civilní hrdinství, morální ušlechtilost bez růžových nadějí, naopak s vědomím všech těžkostí, s jakými se dnešní dítě setkává ve svých rodinách, pak bude opravdovou literaturou a bude jí přiznáno čestné místo mezi ostatními druhy. Jde o to, aby knihy pro děvčata dbaly pravdivé skutečnosti, té obyčejné, všední, v níž jsou však všechna velká hnutí srdce, jako dobrodružství a velkorysost. V takových knihách musí být, co platí pro literaturu vůbec – velikost a zároveň odpovědnost.*²¹

Po úspěchu Šmahelové se objevily autorky, které se na ni pokoušely navázat. Bouřlivý rozkvet dívčí literatury způsobil, že vznikla řada speciálních

¹⁸ URBANOVÁ, Svatava. *Historický vývoj žánrů literatury pro mládež: vybrané texty*. Ostrava: Pedagogická fakulta, 1990. ISBN 80-704-2027-8.

¹⁹ SIEGLOVÁ, Naděžda. *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno: CERM, 2000. ITEM. ISBN 8072041398.

²⁰ HRABÁKOVÁ, J.; ČERVENKA, J. *Minulost a přítomnost dívčí četby*. In: *Rozpory a výhry dnešní dětské knihy*. Praha. Státní nakladatelství dětské knihy, 1962.

²¹ SLABÝ, Zdeněk Karel. *Dívky pro román: Sborník statí*. Praha: SNDK, 1967. *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1984.

knižnic: Veronika (Albatros) a Čajka (Mladá léta na Slovensku). Nepublikovaly přitom jen romány, ale i životopisy významných žen, reedice děl klasických s ženskými hrdinkami i výběr literatury, který nebyl původně určen dívkám.

Autorky postupně opouštěly realistická zobrazení a prosazovaly problémovost a psychologizaci, což vycházelo ze snahy proniknout co nehlouběji do dívčího světa a prožitků. Podle Genčiové (1984) tato psychologická próza umělecky zaostávala za literaturou pro dospělé, neboť témata byla značně svazující a stávala se z nich malá klišé; rozvrácená rodina, osamělost dospívání, vztahová problematika apod.²²

Podle Genčiové (1984) a Slabého (1967) se objevovaly autorky, které si přesto dokázaly najít vlastní originální rukopis, vymanit se z povrchnosti a sentimentu, a po vzoru Šmahelové povznést dívčí literaturu do uměleckých kvalit. Témata hledání dívčích identit byla vlastní románům Aleny Santarové, Eduarda Petišky, Věry Adlové, Jany Červenkové, Ivy Hercíkové, Janu Procházkovi, Stanislavu Rudolfovi, Hermíně Frankové nebo Ivanu Klímovi. Přestože se tato díla neseťkala s takovým úspěchem jako díla Šmahelové, zdálo se, že dívčí literatura má budoucnost.

Za zmínku také stojí Zdeňka Bezděková a její román Říkali mi Leni. Vypráví o dívce, která se za války dostane do nacistického Německa, kde je určena k převýchově v německou občanku. Přitom se jako vypravěčka vzdává pozice vychovatele či hodnotitele děje a pouze čtenářku provází nelidskostí fašistického Německa. Román je bezesporu unikátním svědectvím druhé světové války, které se objevilo pro dospívající čtenářky.

Na svůj úspěch se Bezděková pokusila navázat pokračováním, který se však ani zdaleka neseťkal s úspěchem. Podle Slabého (1967) však chyběl podobně poutavý a silný příběh a postava Leni ztratila na živosti a atraktivitě.²³

Díky tomu, že se o romány pro dívky pokoušeli i autoři jinak známí svou tvorbou pro dospělé, pronikaly do dívčí literatury prvky, které žánr dostávaly

²² GENČIOVÁ, Miroslava: *Literatura pro děti a mládež*. Praha, SPN 1984.

²³ SLABÝ, Zdeněk Karel. *Dívky pro román: Sborník statí*. Praha: SNDK, 1967.

do uměleckých kvalit. Autoři se individuálně stavěli ke všem složkám románů, a to jak po stránce kompoziční, stylistické i výrazové poloze románů. Byl kladen důraz na dějovost i interpretaci zobrazovaných jevů. Došlo tak ke sblížení s literaturou pro dospělé, což původním dívčím romancím nesmírně pomohlo.

Zlatou dobu šedesátých let uzavřel Stanislav Rudolf svým románem *Metráček aneb Nemožně tlustá holka*. Rudolf čtenáře představuje Jitku, dívku s řadou komplexů, která je ale schopna z nich udělat přednost. Román si čtenáře získává svým nadhledem, humorem, střídáním stylových rovin, a především dokonalým vyvážením dramatických situací s každodenností. Rudolf si zachovává odstup od zbytečných malicherností a atraktivitu staví na principu spontánní komiky.²⁴

Sedmdesátá a osmdesátá léta navazují na úspěch předchozích románů a jsou tak pro dívčí literaturu příznivá. Podle Singlové (2000) se zdá, že návrat ke schematismu meziválečných let se již nevrátí. Rovněž čtenářská odezva je pozitivní a žádá si víc děl, která by autenticky zachycovala jejich každodenní prožitky. Typickými hrdinkami knih jsou dívky cílevědomé, které své postoje konfrontují se světem dospělých a často stojí v opozici vůči jejich názorům. Ve svých postojích jsou velmi přesvědčivé, na pohled působí jako uzavřené a uvažující dívky, které se snaží nedat všanc svou zranitelnost.²⁵

Především romány osmdesátých let vytvářely typ kladnější hrdinky a s humorem si tropily žerty z maloměšťáctví či lhostejnosti. Romány *Metráček* a *Velké trápení* byly považovány za klasiku, nicméně častým opakováním podobných motivů ztrácely na kvalitě. Především autorky jako Marika Syrová nebo Jarmila Dědková nechodily pro motivy svých románů daleko. Proto si také literární kritici na konci 80. let začali klást otázku, nedostala-li se literatura pro dívky „na okraj“.²⁶

²⁴ URBANOVÁ, Svatava. *Historický vývoj žánrů literatury pro mládež: vybrané texty*. Ostrava: Pedagogická fakulta, 1990. ISBN 80-704-2027-8.

²⁵ SIEGLOVÁ, Naděžda. *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno: CERM, 2000. ITEM. ISBN 8072041398.

²⁶ TOMAN, Jaroslav. *Trivialita a kýč v literatuře pro děti a mládež*. Brno: CERM, 2000.

Už ve dvacátých letech probíhaly diskuze o smyslu existence dívčí literatury. Na pochybách byla především její nedostatečná kvalita, kterou šířily edice Červená a Modrá knihovna. Sítil argument, že rozlišovat literaturu podle pohlaví není pro moderní společnost prioritní a pokud je kniha dobrá, je vhodná jak pro ženy, tak pro muže. Kritici byli přesvědčeni, že čtenářky svou literaturu potřebují, pokud ji ovšem nedostanou v kvalitní podobě, sahají po schematických romancích edic. Pro její existenci byla taktéž Marie Majerová, s dodatkem, že by skutečně dobře napsaná kniha neměla být pouze pro dívky.

Ani na počátku 80. let se situace nezdála být vyřešená. Přestože k nám pronikla díla mnohem kvalitnější podoby než v době meziválečné, objevila se jasná rozdílnost názorů některých teoretiků.²⁷

Především pád totalitního režimu způsobil, že se u nás objevily ideální podmínky pro volné nakladatelské podnikání a knižní trh. Jelikož se ale snažil navázat na předešlé masové úspěchy meziválečného a brakového trhu, vydával především reedice starých děl. Znovu se tak čtenářům dostaly do rukou knihy jako Kája Mařík, Gabra a Málinka, a spolu s nimi ožily kýčovité postavičky, které se z legend staly úspěchem současného trhu. Z polistopadové exploze těžili především nakladatelé tzv. ženské a dívčí prózy. Postaral se o to například Ivo Železný a jeho edice Knihovničky Večerů pod lampou nebo kanadské nakladatelství Harlequin Publishers. S ním si našli cestu ke čtenářkám i autoři jako Jaromíra Hüttlová, Josef Roden, Vilém Neubauer, Eva Marešová nebo Vlasta Javořická. Své reedice se také dočkala Svěhlavička, která se opět vepisovala do duší mladých dívek a starala se o zisk chytrým nakladatelům.

Prostor ale dostaly i nové neokoukané autorky, hrdě se hlásící k žánru dívčí literatury. Kmenovou autorkou nakladatelství Erika se stala spisovatelka Věra Řeháčková, nakladatelství Petra zase objevilo Janu Smetanovou. Můžeme zmínit i Zuzanu Franckovou, Evu Schmidtovou nebo Blanku Chlupovou. Jedná se však o oblast autorek, jejichž knihy téměř zapadly někde mezi Javořickou a Hüttlovou.

²⁷ SIEGLOVÁ, Naděžda. Próza s dívčí hrdinkou. Brno: CERM, 2000. ITEM. ISBN 8072041398.

K současným nakladatelstvím zaměřených na tento typ literatury patří například Egmond, Erika, Nava, Olympia, Patra nebo Víkend. V těchto nakladatelstvích vychází díla nejrůznější kvalit. A to od knih směřující k psychologické próze, která dokáže barvitě vylicit prožitky dnešních dívek, až po standardní schematicky pojaté romány, blížící se svou až příliš nápadnou atraktivitou k braku. Většina těchto knih se nechce jen líbit, ale i *zalíbit*. A pokud autoři myslí víc na čtenářky než *jako* čtenářky, nemůže kniha naplňovat současné potřeby a touhy dívek.

Věnujme se nyní autorkám, které tvoří již od devadesátých let a jejichž díla se považují za stále aktuální a vhodné pro současné čtenářky. Jejich knihy najdeme v každém regálu četby pro dívky. Jsou to romány o lásce, o vnitřních prožitcích, o vztazích, přátelství, problémech v rodině a podobně. Autorkám ale tento tematický stereotyp nelze příliš vyčítat. Proměny vztahu k rodičům, přátelům a zejména partnerské vztahy tvoří témata, která v adolescenci nabývají na významu.²⁸ Na jednu stranu jako by se zdálo, že život dospívajících nelze příliš syžetově obohatit. Proč se tedy ale dospívání považuje za zlomové a určující období dívek? Nenabízí už tento argument zamyšlení, že bychom se měli víc zaměřit na to, co současné dívky skutečně prožívají?

Nejvíce plodnou, diskutovanou a zdá se i úspěšnou autorkou je Lenka Lanczová. V roce 1992 vyšla její prvotina a od té doby každý rok vydává minimálně jeden román, který její čtenářky milují. Ochotně se ztotožňují se všemi Radkami, Evami, Lenkami a Marcelami, horečnatě otáčejí jednu stránku po druhé, prožívají s hrdinkami trable i – zaručeně – šťastné konce. Jednoduše proto, že kniha s lehkostí uspokojuje všechny jejich potřeby rychlého a silného citového prožitku. Netřeba dodávat, že se při tomto koloběhu nelze vyhnout řadě klišé, která silně napadají kvalitu knihy po stránce dějové i stylistické. Lanczová se přes dobře předstírané volnomyšlenkářství a otevřenost vůči do té doby sexuálnímu tabu v dívčích románech, stylizuje do morální a výchovné autority, se kterou patričně nakládá se svými hrdinkami. Ty si musí projít řadou zkoušek a nutností,

²⁸ TYRLÍK, Mojmír, Petr MACEK a Jan ŠIRŮČEK, ed. *Sebepojetí a identita v adolescenci: sociální a kulturní kontext*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 9788021051072.

kteře je spravedlivě dovedou ke zdárnému konci a k patřičnému výchovnému uvědomění, které má obohatit čtenářčino nitro. Lanczová se tak obrací na nepříliš zkušenou čtenářku a využívá všech prostředků, aby se dostatečně prodala.

Protikladem tvorby Lanczové se zdají být knihy Ivy Procházkové. Publikuje nejen pro dospívající, ale věnuje se také dramátům a prózám určeným pro dospělé čtenáře. O jejím úspěchu svědčí literární ceny jako pět Zlatých stuh nebo dvě Magnesii Litery. Jednu z nich získala v roce 2010 za román pro mládež *Nazi*, který vypráví o pěti mladých lidech, jejichž osudy se nějakým způsobem ocitly na scestí. Román není vystavěn jako klasický příběh pro dospívající, počítá totiž s jasnou čtenářskou aktivitou, identifikací a inteligencí. Popisuje události, ale především prožitky z nejhlubšího dna srdcí dospívajících, nehodnotí je, ani neusměřňuje. Hrdinové nedostanou vysněnou lásku, nemusí se nutně poučit ze svých chyb, ani dojít k nějakému moudru nebo rozřešení. Hrdinové *prostě žijí* životy dnešních dospívajících a autorka jim dává tu neskonalou svobodu jen tak proplovat bez omezení i s nimi. Čtenáři nepotřebují tři nové knihy ročně, ale stačí jedna, která je nutí se vracet.

Druhou kvalitní autorkou současnosti je Ivona Březinová, která patří k nejproduktivnějším spisovatelkám dívčích románů. Šest let působila mimo jiné i na Literární akademii v Praze, kde se svými studenty vytvořila mnoho knižních projektů a mnoho z nich jsou dnes úspěšnými autory.

Úspěšná byla její trilogie *Holky na vodítku*, skládající se z dílů *Jmenuji se Ester*, *Jmenuji se Alice* a *Jmenuji se Martina*. Ojedinělé jsou tematikou inspirovanou závislostmi, která se poprvé objevila i v četbě dívek. Hlavními hrdinky se setkávají v psychiatrické léčebně a dostáváme se tak do společnosti pacientů s nejrůznějšími osudy. Přestože mají díla didaktický ráz, spisovatelka nápaditě pracuje s dvěma časovými rovinami, věrohodně popisuje duševní pochody a prožitky dívek a dává čtenářkám jasný signál, že ocitnout se na samém dně je snadné, ale mnohem těžší je se z něj dostat nazpátek.

Próza, která vzniká soustavně od devadesátých let z per stejných zkušených autorek má několik společných rysů. Počítá s aktivním vztahem díla a jeho vnímatele, přičemž je kladen důraz na naléhavost promluv směrem ke čtenářce,

snahu skrz příběhy hrdinek iniciovat ve čtenářce přemýšlivou reakci a zasáhnout tak její vědomí i v praktické rovině.

Autorky, které se opírají o tyto snahy, jsou například Martina Drijverová, Ilona Borská, Eva Bernadinová nebo Hana Bořkovcová. Hrdinky těchto autorek mají zpodobňovat dívky současných dnů. Autorky zachycují hrdinky ve zlomových okamžicích jejich dospívání, rozhodování, složitosti hledání životní orientace. Jsou charakteristické jistým úsilím skrz cesty hrdinek čtenářky varovat, poradit jim nebo je usměrňovat v konkrétních životních krocích či pokušení. Pokud se tato snaha setká se zručným uměleckým ztvárněním, může se jednat o dílo zdařilé, daleké od výchovných románů minulosti.²⁹

²⁹ MOLDANOVÁ, Dobrava, ed. Žena-jazyk-literatura: sborník z mezinárodní konference: Ústí nad Labem, 3. až 5. září 1996. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 1996. ISBN 807044147x.

2.2 Úloha spisovatele dívčí literatury

Každá společnost a doba si vytváří vlastní představu ženství, jiný souhrn očekávání, předsudků a norem. Ženskou roli tedy definuje a diktuje společnost. V těchto případech totiž rozdílnost nehraje biologie, ale sociální pohlaví – gender.³⁰ Očekávání své genderové role se učíme prostřednictvím výchovy, školy, médií a v neposlední řadě i literatury. K odpradávná žádoucí podobě ženství patřil půvab, citlivost, pasivita, altruismus. Do kontrastu k této andělské ženě se stavěly ženy hříšnice, jejichž osud vždy končil literárně zaslouženou smrtí. Autoři vycházeli tomuto konceptu vstříc, a proto v mnoha ženách sílil pocit, že jim nikdy skutečně neporozuměli. Charlotte Brontëová v románu Shirley píše: *Kdyby nás muži znali, jaké opravdu jsme, nejspíš by se dost podivili; jenže i ti nejbystřejší z nich mají často o ženách iluze; nevidí je v pravém světle; nesprávně si je vykládají, v dobrém i ve zlém; co považují za dobrou ženu, je divný kříženec; napůl loutka a napůl anděl; a jejich špatná žena je skoro vždycky vtělený ďábel.*³¹ Naráží tak na fakt, že většinu tehdejší vydávané literatury obstarávali muži, ale také má na mysli, jak důležité je, aby autor rozuměl spojení mezi svým hrdinou a čtenářem.

Pro autorku dívčí literatury, pokud chce napsat opravdu kvalitní a autentický román, je stěžejní znalost intimního světa dívek. Knižní produkce dívkám v minulosti představovala vzory rolí, které se ukazovaly velmi problematické v reálném životě. Autorky dívčí četby se zčásti spolupodílí na představě dnešní dívky. Vytváří hrdinky, které se v myslích čtenářek stávají skutečnými osobnostmi a je proto důležité, aby tyto postavy byly nejen odrazem současných dívek, ale zároveň plnohodnotným vzorem a průvodcem dívčí identitou.

Úloha autorek, které píší z vnitřní potřeby a ne pouze s vidinou zisku, není jednoduchá. Je nutné mít neustále na mysli závazek, který autorka vůči čtenářce

³⁰ JARKOVSKÁ, Lucie. „Prohlédněme genderové stereotypy.“ In Formánková, L. – Rytířová, K.(eds.). *ABC feminizmu*. Brno: Nesehnutí. 2004.

³¹ MORRIS, Pam. *Literatura a feminismus*. Brno: Host, 2000. Studium (Host). ISBN 80-86055-90-6.

má. Psát pro dospívající dívky znamená tříbit jejich literární vkus a rozvíjet představivost. K tomu je potřeba vyvarovat se prvkům brakového románu jako je schematismus, šablonovitost postav, černobílé nazírání na svět a v neposlední řadě také podceňování čtenáře. Spisovatel nesmí jít čtenáři příliš naproti. Vznikali a vznikají tak díla, které jdou z ruky do ruky právě pro jejich jednoduchost a neschopnost klást čtenáři otázky, namísto předkládání odpovědí. Kvalitní autor, a platí to zejména v literatuře pro dospívající, nesmí svého mladého čtenáře podceňovat. Naopak by měl být neustále ve spojení s cílovou generací tak, aby jeho knihy opravdu odpovídaly potřebám čtenářek.

V dívčí literatuře nacházíme místa pro uplatnění i jiných, složitějších žánrů, než je obyčejný románek. Už od deseti let dívky prožívají období hluboké citlivosti, mysticismu i pocity osamělosti. Této stránky by mohli spisovatelé využít a skrze své hrdinky tyto pocity zmírnit a nahradit je motivy sebepoznání.

Mnohdy mají dospívající mnohem větší cit pro chyby současného světa, než by se nám mohlo zdát. Spisovatel jim nemusí radit a pomáhat, nemusí jim dokonce ani napovídat. Nejedná se ve většině o skupinu delikventů, které je potřeba usměrnit. Pokud dospívající skutečně sáhne po knize, najde si útluné místo ke čtení a hodlá svých několik minut knize věnovat, měli bychom už ono rozhodnutí odměnit tím, že čtenáře nebudeme ponižovat frázemi, které dávno pochopil. Nemusíme mu ukazovat svět, který zná. Spisovatelé mají být těmi, kdo jej vytváří.³²

Tereza Brdečková, která v časopise *Labyrint revue* zveřejnila článek *Autorka a postava*, tvrdí: *Ženy – a to se netýká jen psaní - mívají obecně sklon se rozplynout v tom, co dělají - anebo se zničit, pokud se jim to nepodaří. "Pravé" ženské psaní, emocionální a zároveň podané chladně a z odstupu, je obvykle sebevražedné.*³³ Berme to jako přání, ne-li výzvu autorkám, aby se jejich snaha napsat pro dívky dobrý román, dala charakterizovat právě těmito slovy. Pak totiž vznikne dílo opravdové, ženské a hodnotné.

³² SLABÝ, Zdeněk Karel. *Dívky pro román: Sborník statí*. Praha: SNDK, 1967. *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1984.

³³ BRDEČKOVÁ, Tereza. *Autorka a postava*. *Labyrint revue: Ženy a umění*. 1997 (VII.), 1-2.

Pohled vybraných autorů na vztah mezi čtenářem a spisovatelem

S vyhledáváním relevantních zdrojů přicházela zjištění, že málokterý autor se přímo zabýval hledáním souvislosti či vztahu mezi čtenářem a spisovatelem. Většina publikací, které jsem s mým tématem propojila, se věnuje vývoji dívčí literatury s ohledem na charakter spisovatelek a jejich čtenářek.

Každý z autorů téma dívčí literatury pojal velmi osobitě. Zřejmě největší propast se klenula nad otázkou, zda se dá dívčí literatura označit za triviální, pokleslou a zda tak činí kvůli nekvalitním autorům, či málo náročným čtenářkám. Zřejmé je, že existuje jasná souvislost mezi náturou spisovatelky a čtenářky, jež spojuje pomyslný most knihy, potažmo hrdinky, která skrze psané slovo ke čtenářce promlouvá.

Karel Čapek v knize *Marsyas, čili, Na okraj literatury* tvrdí, že dívčí literatura je tu proto, *aby pozvedávala dívčí srdce z pout hmoty a zvyku*. Hlavní hrdinka čtenářce poskytuje to, co jí život zvláštním nedopatřením opomenul dát. Každá čtenářka je podle Čapka (1971) stvořena k velikým věcem, uvnitř sebe je určena k chápání a řešení věcí fantaskních, neskutečných a při čtení knihy probíhá proces vcítění se do hrdinky, kdy čtenářka prožívá vše, po čem prahne a čeho se jí nedostává. Můžeme tedy říci, že čtenářka v knize nachází motivy, které jsou pro ni ve skutečném životě nereálné, které chce zažít a odnést si onu literární zkušenost.³⁴

Oldřich Sirovátka (1990) vidí v dívčí literatuře především cestu, jak získat úspěch u čtenářů, aniž by šlo autorovi o něco víc než obchodní úspěch. Spisovatelé se tedy řídí jinými cíli a jdou naproti tomu, co si čtenář žádá. Období mezi válkami dokonce považuje za pedagogický problém, neboť romány četlo až 52 % dívek. Autor, tedy i hrdina, je podle Sirovátky jen druh zboží, které jde na ruku čtenářkám. Je jisté, že většinou se jedná o dívky nezralé, hledající samu sebe, s touhou promítnout svou osobnost do jiné, literární, a utéct tak na malou chvíli od starostí a problémů mládí.³⁵

³⁴ ČAPEK, Karel. *Marsyas čili na okraj literatury*. Československý spisovatel, 1971.

³⁵ SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. 1. vydání. Praha: Československý spisovatel, 1990.

V *Dívkách pro román* se dozvídáme, že hlavní hrdina nemá pouze ukazovat svět, ve kterém vzniká, ale má jej vytvářet. Má být pro čtenáře útočištěm, přítelem, má mu zprostředkovat zkušenost a být inspirací. Podle něj čtenářky touží po literatuře, kde by zažívaly stejná dobrodružství jako chlapci, čímž si lze vysvětlit zálibu ve fantaskních neohrožených hrdinkách. Čtenářky už nechtějí číst o pasivních a krásných mladých dívkách, nýbrž chtějí být aktivními v literatuře i svém vlastním životě.³⁶

Dagmar Mocná (1996) ve své publikaci nabízí přehled nejúspěšnějších autorek od minulosti do současnosti, které byly milovány čtenářkami, a na které ale čas zapomněl. Kniha je prostoupena ukázkami, které vesměs vypovídají od vášnivých milostných vzplanutí až po současnou neohroženou hrdinku. Z publikace je zřejmé, že osud žen, čtoucí prosté milostné románky, byl okořeněn brzkými vdavkami s ne příliš cituplnými muži. Stejně tak spisovatelky těchto románů si po nepovedeném sňatku vybraly nezávislý život, ačkoli svým čtenářkám nabízely šťastné konce protknuté manželstvím a potomky. Jejich hrdinky našly v manželství uspokojení a čtenářky, které toto štěstí ve svém životě neměly, si ho kompenzovaly četbou červené knihovny. Toužily se stát spokojenou manželkou a matkou, alespoň prostřednictvím literatury. Opět se tedy může jednat o literární hledání toho, čeho se nám ve skutečnosti nedostává.³⁷

Pam Morris (2000) jakožto zástupkyně současného amerického proudu nahlíží na problematiku poněkud reformě. Nabádá ženy a dívky, aby dokázaly číst z femininního pohledu a postavily se proti ideologickým významům obsažených ve struktuře klasických příběhů. Dívčí literaturu vnímá jako prostor ke střetávání hlasu autorky, hrdinky a čtenářky. Ozvěna, která tyto tři bytosti spojí, má být inspirující a ujišťující, že je správné střetávat se se svými pocity, osudy,

³⁶ SLABÝ, Zdeněk Karel. *Dívky pro román: Sborník statí*. Praha: SNDK, 1967. *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1984.

³⁷ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. 1. vydání. Praha: Paseka, 1996. 240 s. ISBN 80-7185-075-6.

frustracemi nebo touhami. Vliv čtenářky a hrdinky je otevřený, obousměrný a obohacený o hlas samotné spisovatelky.³⁸

³⁸ MORRIS, Pam. *Literatura a feminismus*. Brno: Host, 2000. Studium (Host). ISBN 80-86055-906.

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Průzkumná část

Prostřednictvím výzkumu jsem se pokoušela najít souvislost mezi osobností čtenářky a knižní hrdinky, resp. zda mezi reálnou dívkou a fiktivní postavou může existovat sjednocující příběh; zda se shodují v charakterových vlastnostech, temperamentu; zda mají podobné smýšlení o světě, světonázoru, postojích, hodnotách; jakým způsobem se staví k řešení životních situací. Dále mě zajímalo, jakým způsobem a do jaké míry současné spisovatelky dívčích románů skrze postavu ovlivňují své čtenářky.

Má hypotéza o existenci souvislosti mezi literární postavou a čtenářkou měla základy ve vlastních zkušenostech.

Předmětem literárních debat bývají otázky: *Na jakém principu se odehrává výběr knih? Zda je náhodný či ovlivněn doporučením, jejich zájmy, či souvisí s aktuálně prožívaným tématem? Stává se pro čtenářky literární postava vzorem, inspirací, idolem? Jak čtenářky interpretují literární příběh, co je pro ně stěžejním motivem a proč? Patří vybrané knihy do oblasti populární literatury, červené knihovny, fantasy či sci-fi? Chtějí čtenářky prožívat tentýž příběh nebo se jedná o pouhý únik od reality?*

Výčet těchto otázek mě dovedl až k výzkumu této diplomové práce, v níž se pokouším zachytit podstatu vlivu spisovatele na svého čtenáře. Z výše zmíněných otázek jsem vykryštovala výzkumnou otázku, která zní: Existuje souvislost mezi čtenářkou a knižní hrdinkou?

Výsledné informace výzkumu by měly být prakticky využitelné. Díky získaným datům hlouběji proniknu do nitra čtenářek a uplatním nová fakta při výuce českého jazyka a literatury.

V období dospívání jsem byla čtenářkou mnoha dívčích románů a až dnes si uvědomuji, jaký na mě měly jejich hrdinky dopad. Jako autorka románu pro dívky a mladé ženy jsem se pokusila vytvořit postavu, která má předpoklad stát se pro dívky inspirativní, neboť je skutečně jednou z nich a promlouvá k nim bez cenzury. Zpětně jsem dostávala jak pozitivní, tak negativní ohlasy. Dívky/mladé

ženy, které se s hlavní dívčí postavou ztotožnily, byly svým temperamentem, hodnotami a smyslem pro humor velmi blízko povaze mě samotné. Svým způsobem tedy kniha, potažmo hlavní hrdinka knihy, dokázala, že jistá provázanost mezi autorkou, hlavní hrdinkou a čtenářkou existuje.

V mém výzkumu mě zajímá, zda podobné souznění existuje i mezi dalšími dívčími romány a jejich čtenářkami.

Přínos výzkumu shledávám v praktickém využití získaných informací do výuky literatury a zmenšení propasti mezi učitelem a studentem střední školy. Jsem si ovšem vědoma, že výzkum mi neposkytne komplexní informace, může být ovšem cestou k zamyšlení se a dalšímu rozpracování.

3.1.1 Cíl průzkumné části

V začátcích průzkumu jsem si určila hlavní cíl diplomové práce a dílčí cíle. Hlavním cílem bylo zjistit, zda existuje podobnost mezi čtenářkou a dívčí postavou v její oblíbené knize. Jinak řečeno, do jaké míry současné spisovatelky ovlivňují své čtenářky prostřednictvím knižní postavy. Určila jsem si i dílčí cíle.

Vztah k dívčím románům a čtenářství:

- co dívky motivuje ke čtení dívčích románů
- jaký druh prožitku v dívčím románu hledají
- jaký musí román být, aby splnil jejich očekávání

Dívčí/ženské hrdinky v knižním a reálném světě:

- jaké vlastnosti mají ženy, které čtenářky inspirují v reálném světě
- jaké vlastnosti mají dívčí/ženské hrdinky, které čtenářky inspirují v knize
- jakou ženou by se chtěly stát/jaké vlastnosti si snaží pěstovat

Komparace vybrané dívčí/ženské hrdinky a čtenářky:

- identifikace čtenářky s hrdinkou dívčího románu
- komparace vlastností čtenářky a vlastností hrdinky dívčího románu
- komparace problémů, které řeší čtenářka a hrdinka dívčího románu

3.1.2 Průzkumné otázky

Na začátku průzkumu jsem si stanovila průzkumné otázky. Jednalo se o otevřené otázky, které jsem kladla studentkám středních škol v rozhovoru. Dialog probíhal polostrukturovanou formou. Určila jsem si přibližně pětatřicet otázek, které jsem potřebovala zodpovědět, nicméně reálný rozhovor byl spontánně prokládán doplňujícími otázkami.

Vztah k dívčím románům a čtenářství:

Předmětem zkoumání byla dívka v roli čtenářky. V souvislosti s tím jsem se snažila postihnout i sekundární atributy související s četbou.

- Jaké knížky jsi četla v dětství? Jaké byly jejich hrdinky?
- Co tě motivuje ke čtení?
- Kdy nejčastěji čteš?
- Co při čtení prožíváš?
- Co v dívčích románech hledáš?
- Co se musí stát, abys dívčí román odložila?
- Myslíš, že je možné využít informace z dívčích románů v reálném životě?
- Jsou romány, ke kterým se vracíš? A proč?

Dívčí/ženské hrdinky v knižním a reálném světě:

- Jaké vlastnosti tě charakterizují?
- Co je pro tebe v životě podstatné?
- Jakou ženou bys chtěla být?
- Co pro tebe znamená láska?
- Je v tvém okolí žena, která tě inspiruje? Která a proč?
- Jaké vlastnosti si snažíš pěstovat?
- Jsou vlastnosti, které u literárních postav obdivuješ?

- Nakolik ti odpovídají literární postavy z knih, které si vybíráš?
- Dokážou podle tebe současné autorky popsat skutečnou dívku dneška?
- Zkus porovnat problémy, které řeší tvé oblíbené literární hrdinky a které řešíš ty.
- Pomůže ti daná situace v románu vyřešit tvůj reálný problém?

Následujícími otázkami jsem vyzvala čtenářky k tomu, aby se na sebe pokusily nahlížet jako na knižní hrdinku, vytvořily ze svého života vyprávění, skrze něhož se stanou možnou inspirací pro další čtenářky, kterým se dostane do rukou jejich příběh.

- Kdyby existovala knížka o tobě, jak by se jmenovala?
- O čem by byla?
- A proč by měla vzniknout?

Komparace vybrané dívčí/ženské hrdinky a čtenářky:

Respondentky jsem vyzvala k tomu, aby si vybraly nějakou výraznou hrdinku dívčích románů, která jim utkvěla v paměti. V další části jsem kladla otázky směřující k interpretaci osobnosti hrdinky a kontextu, ve kterém se pohybuje, z úst čtenářky. Subjektivní chápání hrdinky hrálo klíčovou roli při poznání osobnosti čtenářky. Skrze interpretaci hrdinky jsem se snažila porozumět i čtenářce samotné, neboť způsob výkladu je individuální a promítáme do něj kus sebe, vidíme v příběhu to, co sami chceme. Současně jsem se chtěla dozvědět, zda má kniha, potažmo hrdinka sama, pro čtenářku hlubší smysl, jestli čtenářce pomáhá zvládat různé životní situace.

Pokoušela jsem se také setřít rozdíl mezi reálnem a fikcí. Zajímalo mě, co se podle respondentky stane, když hrdinku vytrhne z kontextu knihy a zasadí ji do reálného světa. Taktéž jsem se chtěla dozvědět více o způsobu komunikace mezi čtenářkou a postavou.

- Napadá tě nějaká výrazná hrdinka z dívčího románu, o které jsi četla?
- Co ji charakterizovalo?

- Nakolik se s ní identifikuješ?
- Má hrdinka nějaký sen, který si chce splnit?
- S jakým úmyslem podle tebe autorka postavu napsala?
- Byly byste v reálném životě přítelkyně?
- Jaké vlastnosti by sis od ní chtěla vypůjčit?
- Jaké vlastnosti bys naopak půjčila ty jí?
- Kdybys s ní mohla strávit jeden den, jak by vypadal?
- Chtěla bys sama být tou postavou a zažívat její příběh?

3.1.3 Průzkumný vzorek

Hledanou skupinou informátorů byly dívky, studující jakoukoli střední školu (tzn. ve věku 15–18 let), které rády ve volném čase čtou. Podmínkou bylo, aby byly čtenářkami dívčích románů. Samotný výběr četby, potažmo i hrdinky, byl pro můj výzkum klíčový.

Mým fenoménem je nezralá dívka, která se nachází v jednom ze zlomových období, kdy se stává dospělým člověkem nesoucí za sebe zodpovědnost a vypořádává se s přijetím role ženy. Tato fáze obnáší složité hledání sebe sama, svého místa ve světě, stojí před stanovením si žebříčku hodnot a před otázkou, jakou ženou chce být.

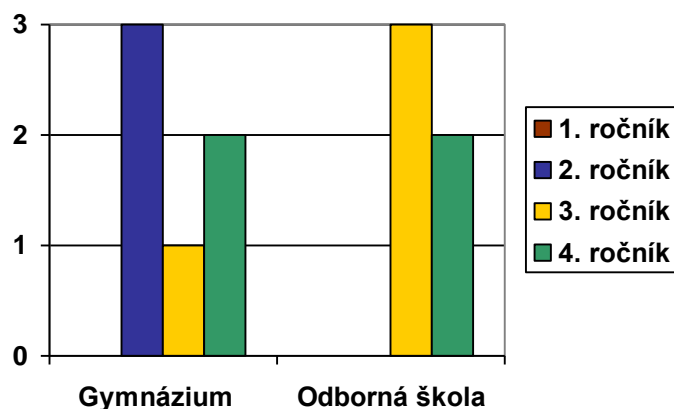
Jedním ze způsobů, jak tuto situaci zvládnout, je únik do fiktivního literárního světa, v němž dívka prožívá jednak situace, které jsou pro ni zpestřením, na druhé straně se v knihách setkává se způsoby řešení problémů, jež jsou inspirací, jak překážky a nesnáze zdolávat. Procesem ztotožňováním se s hrdinkou si zároveň čtenářka vyzkouší i jednu z rolí, kterou může nebo nemusí v životě akceptovat.

Průzkum jsem uskutečnila v době od ledna do února roku 2019 prostřednictvím otevřeného rozhovoru.

Mými respondenty bylo jedenáct studentek středních škol. Z celkového počtu respondentů bylo šest studentek gymnázia a pět studentek střední odborné

školy ukončené maturitní zkouškou. Dvě studentky gymnázia navštěvovaly 4. ročník, jedna studentka navštěvovala 3. ročník a tři studentky navštěvovaly 2. ročník. Dvě studentky střední odborné školy s maturitou navštěvovaly 4. ročník a tři studentky stejného typu střední školy navštěvovaly 3. ročník (viz. graf č. 1).

Graf č. 1 Struktura respondentů

3.1.4 Průzkumné metody

Pro zjišťování informací jsem použila kvalitativní výzkum. Zdrojem pro získání informací v průzkumné části byl polostrukturovaný dialog. Oslovila jsem jedenáct studentek středních škol se zájmem o dívčí četbu. Jednalo se o standardizované rozhovory. U všech dotazovaných jsem používala stejné otázky, rozhovory probíhaly individuálně a setkání probíhala s každým respondentem zvlášť. Na začátku setkání byly všechny dotazované upozorněny na anonymitu, aby nedocházelo k omezení projevu a mohly se bez obav otevřeně vyjadřovat. Každá z dotazovaných byla také upozorněna, že rozhovor bude nahráván.

3.1.5 Zpracování průzkumu

K tomu, abych mohla sestavit otázky k polostrukturovanému dialogu, jsem si musela nastudovat mnohé informace. Následně jsem si vypracovala seznam otázek a oslovila jsem respondenty středních škol. Rozhovory jsem se souhlasem respondentů nahrávala na zvukový záznam a po té přepisovala. V přepsaných rozhovorech jsem lokalizovala témata, která se u jednotlivých respondentů

opakovala a ze kterých jsem vytvořila kapitoly. Často jsem si, i v závěrečné fázi práce, pokládala otázku: *O co tady jde?*, abych pronikla do skutečné podstaty výpovědi a nepromítala do ní vlastní domněnky.

3.1.6 Výsledky

3.1.6.1 Rozhovor A

Dotazovaná osoba A je studentka čtvrtého ročníku gymnázia.

Vztah k dívčím románům a čtenářství:

Dotazovaná osoba A uvádí, že vyrůstala na klasických pohádkových příbězích jako Popelka, Sněhurka nebo Šípková Růženka. Ve starším věku četla knížky jako Heidi, děvčátko z hor z pera švýcarské spisovatelky Johanny Spyriové nebo Martinka se stěhuje od belgického spisovatele Gilberta Delahaye. Tyto knihy nazývá milou, nenáročnou četbu, kterou si ráda listovala, ale primárně tyto knihy dostávala od rodičů. První vztah k četbě získala až s příběhy Harryho Pottera od anglické spisovatelky J. K. Rowlingové. Prvním příběhem, který dotazovanou nadchl pro celou sérii, byl čtvrtý díl. První tři díly nazývá příliš dětinské. Ve čtvrtém díle oceňuje, že otevírá problematiku dospívání, prvních lásek a vztahů.

Dotazovaná osoba A uvádí, že přestože má svůj život ráda, někdy se jí zdá až příliš poklidný. Dle svých slov prožívá každý den stejně a považuje život za až příliš stereotypní. Média jako Facebook nebo Instagram spolu s filmy a knihami prezentují život dospívající dívky jako kolotoč plný vzrušení, změn a zajímavých událostí. Dotazovaná na základě toho vnímá svůj život velmi omezeně. Přiznává ale, že ačkoli touží po větším vzrušení ve svém životě, sama pro to není schopna nic udělat. Obrací se tedy ke knihám, které jsou cestou, jak prožít dobrodružství.

Tak třeba na instáči sleduju různé celebrity, ale vlastně i třeba nějaké holky jen o pár let starší nebo tak... a jako jde vidět, že mají třeba hodně peněz nebo tak... protože kolikrát vidím, kde všude jsou, jak cestují, kolik mají přátel... no prostě je ten jejich život hodně zajímavý. Pak kouknu na ten svůj, každý den do školy a domů, furt dokola... No jako vím, že kdybych třeba byla nějak víc akční, tak bych s tím dokázala něco dělat, ale jsem spíš taková neprůbojná no... někdy mě to štve, ale stejně mi přijde jako lepší si sednou k té knížce, že tam jako prožívám všechno tak nějak líp, intenzivněji...

Zároveň je četba cestou, jak zapomenout na přítomnost a problémy s ní spojené. Dotazovaná osoba A hledá v románech to, po čem touží, ale v reálném světě nezažívá. Pokládá se za snílka a přiznává, že pokud jí ve škole připadá hodina nezábavná, čte si. Líbí se jí možnost úniku od reality.

Někdy chci utéct z reality a zažít jiný příběh. Taký zapomenout na to, co se děje teď ve škole, a tak a zkusit něco trochu jiného. Něco nového poznat... a utéct od reality a vlastních problémů. Líbí se mi, že můžu poznat jiné světy a lidi.

Při četbě prožívá vzrušení, aniž by musela být sama aktivní, což její povaze vyhovuje. Uvádí, že je spíše introvertní povahy, což pokládá za svou nedostatečnost. Přestože by chtěla mnohdy příběhy z knih zažít sama, pohodlnější je o nich číst. Dotazovaná si není jistá, jestli by na pestřejší život měla odvalu. Na jednu stranu jí mrzí, že její život není barvitější, na druhou je jí v něm ale dobře.

Někdy mi přijde, že v těch knížkách hledám to, co nemám v životě. Jako někdy mi můj život mi přijde docela nudný, nic moc se v něm neděje. Ale v knížce můžu zažít cokoli, a to je super.

Dotazovaná uvádí, že přestože nejraději čte o lásce, setkává se s romány, které po pár stránkách odkládá. Preferuje promyšlený děj, plastické a zajímavé postavy, které jí mohou svým jednáním inspirovat. Setkává se s šablonovitými romány, které po pár stránkách odkládá, neboť dokáže uhádnout, jak děj dopadne.

Ráda čtu něco o lásce. Ale ne jen když je tam holka a kluk a od začátku je jasné, že se dají dohromady a bude z toho velká láska a tak. To mě nebaví a někdy mě to fakt štve. A třeba taky když ty hrdinky tam jsou připitomělé, jakože buď je tam holka, která je strašně nevinná a odevzdaná a tak... anebo nějaká dračice, která si ten život furt hnojí... a pak přijde, jakože ten kluk a strašně ji jako... hmm... poučí nebo jak to mám říct. Někdy mám pocit, že stejnou knížku už jsem četla nebo už na začátku vím, jak to dopadne, takovou knížku obvykle ani nedočtu.

Dodává, že vnímá hrdinky dívčích románů jako dvě odlišné skupiny. Buď jako pasivní dívky, které aktivně nevstupují do děje a spíše vyčkávají, anebo jako divoké aktivní dívky, které jsou mužskou postavou nebo dospělou autoritou v průběhu děje kroceny. Obě zmíněné varianty pokládá za nezajímavé, neodpovídající realitě. Taková hrdinka nedokáže dotazovanou zaujmout natolik, aby knihu dočetla dokonce.

Dívčí/ženské hrdinky v knižním a reálném světě:

V této části jsem se pokoušela zjistit, jaký je pohled čtenářky na dívčí/ženské v knižním a skutečném světě.

Dotazovaná se vnímá jako snivý, introvertní typ. Raději sní, než aby své sny realizovala. Svá přání odkazuje do budoucnosti, v přítomnosti se cítí jako nejistá a nezralá cokoli uskutečnit. Velmi vysoko v životě klade lásku a sebe vnímá v rámci své rodiny. Cítí se dobře v úzkém kruhu svých nejbližších, nerada se prosazuje.

Ženu vnímá jako matku a manželku. Jako inspirativní ženu ve svém okolí zmiňuje svou matku, kterou popisuje jako starostlivou, milující a pečující. V životě jsou pro dotazovanou podstatné hodnoty jako rodina, láska, pocit bezpečí a jistota.

Pro dotazovanou je snazší identifikovat se s knižní postavou než sama se sebou. Na dotaz, jaký název by nesla kniha vyprávějící její příběh, zmiňuje jméno Emma. Dotazovaná zmiňuje, že by ráda našla sebe sama, často uvádí slovo cesta. Není si zatím jistá, kdo je, a prostřednictvím knih a dívčích hrdinek se hledá. Na dívčích hrdinkách oceňuje odvahu a drzost. Uvádí, že samu sebe takto rozhodně nevnímá. Tyto kladné vlastnosti spojuje se zájmem opačného pohlaví. Vnímá je jako prostředek, jak se stát žádoucí.

Mám ráda, když je ta postava odvážná a trochu drzá. Já taková sama nejsem a někdy mě to na mě štve. Ale když pak čtu o takové holce, tak se mi líbí, jak si s ničím neláme hlavu... a přijde mi, že i kluci chtějí, aby byla holka taková spíš klučičí v tom chování. Nebo prostě aby byla taková... akční a ztřeštěná.

Dotazovaná oceňuje, pokud je spisovatelka dívčích románů mladší. Podle jejího názoru teprve potom může autorka napsat příběh a postavu, které se skutečně přibližují dnešním dívkám. Dospívající čtenářky chtějí dle dotazované číst o hrdinkách, které se jim podobají. Autorka by měla se svými čtenářkami sdílet prožitky, a ne se pouze snažit jim přiblížit. Dotazovaná zmiňuje Věru Řeháčkovou, autorku mnoha úspěšných i méně úspěšných dívčích románů, jejichž příběhy dle dotazované neodpovídají realitě a jsou příliš popisné na to, aby dokázaly udržet čtenářčinu pozornost.

Je dobré, když knížku napíše mladá spisovatelka, takže je v našem věku a prostě je to zábavné číst, protože zažívá to, co my a rozumí tomu. Ale takové ty starší autorky mě nebaví. Přejde mi to takové vyumělkované ty příběhy. Jako četla jsem kdysi třeba Věru Řeháčkovou, protože mi naši kupovali ty knížky k Vánocům, ale to bylo strašný. To se nedalo číst. No... bylo to... jednak už ten přebal byl dost děsný. Jako nebavilo mě to, nevím, jak to mám vysvětlit. Prostě ten styl psaní mi asi vadil. Bylo to takový strojený. A hodně textu, nebyly tam ty mluvicí pasáže... dialogy.

Komparace vybrané dívčí/ženské hrdinky a čtenářky:

Dotazovaná osoba A zmiňuje román Jeden den od současného britského autora Davida Nichollse. Román pro čtenářku není klasickou lovestory; postavy jsou plastické, složité, autentické a příběh nezaručuje šťastný konec. Román čtenářku zaujal svou nekonvenčností a dvojicí hlavních postav, dívky a chlapce, které sledujeme v průběhu dvaceti let.

Není to typická romantárna, jsou tam i věci k zamyšlení o životě a tak. Ale je to hrozně čtivé a líbí se mi ten příběh, že se odehrává během spousty let a ty dvě postavy hlavní se tak nějak mijejí a... měly by být spolu, ona je teda do něj zamilovaná už od školy, ale on takový blbec no, že ji bere jen jako kamarádku. A všímá si jiných a moc neoceňuje, jaká je.

Hlavní hrdinku Emmu popisuje jako odvážnou, aktivní, výřečnou dívku, která se vymyká díky přirozenému nadhledu, smyslu pro humor a touze být hezká. Dotazová oceňuje, že hrdinka nezapadá ani do jedné ze dvou zmíněných typů dívčích postav. Hlavní hrdinka se dá popsat jako obyčejná, autentická dívka, se kterou je snadné se ztotožnit. Jejimi kvalitami jsou dle dotazované ironie, odvaha a neústupnost a zdá se, že čtenářka oceňuje i fakt, že hrdinka není typická kráska. Jejím cílem primárně není získat pozornost opačného pohlaví, přesto si dotazovaná všímá, čím si hlavní hrdinka získává pozornost chlapců.

Strašně se mi líbí, jak je ironická a vtipná... že má super názory a nebojí se je dát najevo. I když teda není úplně nejhezčí a tak... je spíš taková obyčejná, ale to se mi líbí, že si jako tu pozornost těch kluků spíš získá tou výřečností.

Dotazovaná má s hlavní hrdinkou společné nízké sebevědomí a nejistotu. Sama sebe popisuje jako méně hezkou a touží se tedy podobně jako Emma odlišit a vymezit svou průbojností a bystrostí. To jsou zároveň vlastnosti, které by si od postavy ráda vypůjčila. Čtenářka vnímá, že si hlavní hrdinka získala lásku právě

díky těmto vlastnostem. Přáním čtenářky je mít tyto kvality nejen kvůli sobě, ale především díky předpokladu, že jejich prostřednictvím získá lásku.

No... třeba v té nejistotě jsme stejně určitě. Já si taky moc nevěřím nebo si nepřijdu nějak moc hezká. Mám docela nízké sebevědomí a nerada mluvím před lidma. Ale třeba v té výřečnosti jsme jiné. Mně se to na ní fakt líbí, ale sama nemám takové vyhrané názory. A kdyby jo, tak... já fakt nerada mluvím před lidma, takže bych si je nechala pro sebe.

Dotazovaná uvádí, že poselstvím autora podle jejího názoru bylo sdělení, že dívka nemusí být krásná, aby si získala pozornost chlapce.

Přijde mi, že možná chtěla říct, že nemusíte být extra hezká a výjimečná, aby se do vás zamiloval nějaký kluk. Nebo prostě... že on si ji vybral proto, že nebyla jako ty ostatní holky...

Dotazovaná vnímá svou nedostatečnost v oblasti aktivního jednání. Na otázku, jaké své vlastnosti by hlavní hrdince půjčila, uvádí, že žádné. Hlavní hrdinku nazývá jako úplnou nebo hotovou, sama sebe tak rozhodně nevnímá. Není si vědoma svých kvalit, cítí se jako osobnost neúplná.

Zajímavý je prvek proměny, kdy si dotazovaná všímá, že hlavní hrdinka v průběhu děje dozrává, stává se ženou, je úspěšná a teprve v ten moment je doceněná mužem.

Ale jako jestli bych chtěla být jako ona a mít někoho jako je Dexter, tak to určitě jo. Protože mi přijde super, jak ona se proměnila v tu super úspěšnou ženu a on si na to musel přicházet, že ona je pro něj ta pravá.

Vyhodnocení rozhovoru A

Dotazovaná vyhledává hrdinky, se kterými se může ztotožnit. Preferuje autentické hrdinky, které mají své silné stránky, ale i nedokonalosti, stejně jako čtenářka. Dotazovaná je spíše introvertní typ, příběh prožívá prostřednictvím hrdinky, sama zatím nemá dostatek sebevědomí a zkušeností, aby aktivně jednala. Dotazovaná je mladá dívka, která sbírá odvahu pustit se do světa a zjistit, co v něm dokáže. Nemá ráda limity a stereotypní hrdinky, které ji nutí jednat dle určitého vzorce. Dotazovaná chce sama rozhodnout o svém životě a o své roli ve společnosti.

3.1.6.2 Rozhovor B

Dotazovaná osoba B je studentka čtvrtého ročníku gymnázia.

Vztah k dívčím románům a čtenářství:

Dívčí literaturu dotazovaná četla především v období dospívání. Uvádí, že četba byla její velkou zálibou a stále se vracela do knihovny.

No... dříve jsem četla, protože mě to fakt bavilo. Četla jsem hlavně dívčí romány, ty jsem si půjčovala jeden za druhým. Měla jsem přečtenou celou Lanczovou a takové ty další sladárny pro holky.

Zlom nastal na střední škole. Dotazovaná vnímá četbu jako povinnost, ke které ji poutá maturita z českého jazyka a literatury. Čas, který v dospívání věnovala dívčím románům s přáním rozvinout představivost a získat novou zkušenost se mění na povinnost – číst knihy, které zadává učitel a prokázat jejich znalost, která dle dotazované nemá s rozvíjením fantazie nic společného. Dotazovaná uvádí, že povinná četba v ní vyvolává nechuť vrátit se zpátky ke knihám, které ráda četla ve svém volném čase.

Ale teď je to spíš tak, že musím číst kvůli maturitě. A to mě ne vždycky baví... takže motivuje mě prostě ta povinnost, že musím.

Sem tam mi třeba kamarádka něco doporučí, tak to si čas najdu, třeba když jsem nemocná a musím ležet v posteli a tak. Ale prostě cítím, že už mě to tak nebaví. Že stejně v tom vidím pořád ten tlak té školy.

Dotazovaná osoba B upřednostňuje knihy, které mají silný emocionální náboj. Dokáže se tak snáze vcítit do prožitků hlavních postav a četba jí připadá svižná a zábavná. Taktéž oceňuje, pokud může díky nápaditému příběhu nahlédnout na život z jiné perspektivy.

Záleží na situacích líčené v příběhu; někdy s těmi postavami zažívám strach, úzkost, obavu, jindy radost, veselí, ... dobrodružství. Jindy mohu nahlédnout na život z jiného úhlu pohledu, což je příjemné.

Dotazovaná uvádí, že v románech nehledá návod na život, ani inspiraci, jak řešit různé životní zkoušky. Naopak má pocit, že jsou jí blízké knihy, které čtenáře zasvětily do dobrodružství a dají jim šanci prožít nějakou nezvyklou zkušenost.

Zatímco v období dospívání vyhledávala především knihy o lásce, v nichž hledala dokonalé muže a prožívala s dívkami jejich útrapy, nyní ji láká prostřednictvím literatury navštívit jiné epochy a civilizace. Touha po dobrodružství a vymanění se z reality předčila touhu po milostné linii v příběhu.

Baví mě navštěvovat jiné epochy a civilizace. Láska je ale všude na světě asi stejná, jenom se mění okolnosti, prostředí a tak dále kolem té milostný linky.

Na otázku, co očekává od četby románů, dotazovaná odpovídá, že vyhledává především linku, která se neopakuje. Knihy, které jsou protnuty stejnými motivy (mnohdy banálními) ji připadají nedostačující. Dotazovaná přiznává, že třemi lety, na rozhraní základní a střední školy, ji zajímaly romány, které měly jednoduchou dějovou linku, mnohdy byly předvídatelné a málokdy překvapily. Když hodnotí tuto literaturu současnými očima, považuje dívčí romány za nedostatečné – postrádá v nich přínos, přítomnost jakéhosi „aha momentu“, jak jej sama nazývá. Právě ten považuje za klíčový, aby ji četba skutečně upoutala.

Dále očekávám, že mě ta četba něčím obohatí, což se právě v té dívčí literatuře jako je právě ta Lanczová a tak, jak jsem o tom už mluvila, tak tam se to moc neděje. Jako když mi bylo těch čtrnáct tak asi dobrý... to jsem to tam moc nezkoumala a prostě mě bavilo číst třeba o klucích. Ale teď mi ty knížky přijdou fakt kolikrát až pitomé... že sice ty knížky, které mám číst na maturitu, moc nechápu, ale není mi z nich trapně jako z těch knížek pro holky.

Kritický pohled na dívčí literaturu, kterou dotazovaná četla před několika lety, lze hodnotit jako důsledek věkové i čtenářské vyzrálosti. Dotazovaná přiznává, že některé tituly, které jsou součástí povinné maturitní zkoušky, ji připadají neadekvátní, neboť se s jejich tématy nedokáže ztotožnit. Nelze ovšem opomenout, že právě náročnost četby je důvodem nynějšího kritického pohledu na dívčí literaturu.

Dívčí/ženské hrdinky v knižním a reálném světě:

Dotazovaná se vnímá jako přátelská, upřímná, impulsivní dívka mající ráda humor. Nerada se bere příliš vážně a ráda si sama ze sebe dělá legraci. Na ženách nejvíce oceňuje právě smysl pro humor a smysl pro trapnosti, které sama zažívá

a oceňuje, pokud se s nimi žena umí vypořádat a udělat si z nich legraci. Právě humor je to, co postrádá u současných dívčích/ženských hrdinek.

Přijde mi, že klukům vždycky všechno projde... já jsem kolikrát z něčeho fakt vystresovaná, třeba z testu a učím se a... jako jo, dostanu dobrou známku, ale stejně mi připadá, že učitelé mají raději ty žáky, se kterými se sranda, což jsou u nás především kluci... a holky se spíš musí hodně snažit a vyrovnávat to... A to pak je i v těch knížkách, že kluci jsou ti frajeři a ženské spíš tak jako přežívají a jsou v pozadí, anebo jsou moc hysterické a panikaři. No ale ve skutečnosti já i moje kamarádky jsme úplně jiné. Spíš jak ti kluci, že je s náma sranda, ale není to moc vidět.

Podle slov dotazované literatura, se kterou se setkává, postrádá obyčejné ženy se smyslem pro humor. Lze říci, že se dotazovaná nesetkala s dívčí/ženskou postavou, která by odpovídala skutečnosti – tedy ženám/dívkám, kterými se obklopuje. Na žádost, zda by dokázala porovnat své kamarádky a dívčí hrdinky, dotazovaná přisuzuje skutečným dívkám vlastnosti, které jsou obecně brány jako chlapecké – ačkoli v současnosti je rozdělení na cokoli ryze ženského a mužského silně kritizováno. Zajímavá je ovšem myšlenka, že dívčí provokace jsou méně vidět. Dle dotazované jsou dívky ve škole podřízené autoritě, málokdy si dovolí vůči něčemu vystupovat. Ve svém soukromí se ale dívky chovají svobodně a nespoutaně, což je v knihách dle dotazované málo vidět.

Já když čtu nějaký dívčí příběh, tak si říkám, že je ta holka strašně blbá, když se tak chová a štvě mě to číst. Nebo někdy jsou ty situace, do kterých se dostává, úplně nereálné, vyhocené... třeba dám příklad jo, že nějaká holka má kolem prstu omotaných deset kluků a se všema holkama se nesnáší a dělají se podrazy. To si pak říkám, jako fakt?, vždyť takhle to vůbec nechodí. Anebo když se hádá s rodiči... já nevím, jestli jsem moc vzorná, ale já mám s našima skvělý vztah.

Ženským vzorem je pro dotazovanou její matka. Přisuzuje jí vlastnosti jako vřelá, láskyplná, křehká a vtípná. Dotazovaná vnímá svou matku jako obyčejnou ženu, které si cení pro její křehkost a důvtip, s jakým dokáže čelit životním nástrahám. Na otázku, zda se někdy v literatuře setkala s podobnou ženou, odpovídá, že nikoli.

Většinou ty vlastnosti měly třeba malé holky, jako děti prostě... no ale pak jak byly starší, tak už takové nebyly. Že prostě ztratily tu obyčejnost nebo jak to nazvat.

Dotazovaná uvádí, že s vlastnostmi, které přisuzuje současným dívkám a ženám ve svém okolí, se v literatuře setkala ve spojení s dětmi. Je zajímavé, že

mnohým autorkám se daří vykreslovat dětské charaktery, ale vystihnout období dospívání dívek je problematické právě pro autentičnost, která se v charakterech dívčích hrdinek ztrácí.

Komparace vybrané dívčí/ženské hrdinky a čtenářky:

Hrdinka, kterou dotazovaná považuje za jednu z výrazných postav, se kterými se zatím setkala, se jmenuje Helenka Součková a objevuje se v románu Hrdý Budžes od české autorky Ireny Douskové.

Irenka Dousková je autorkou mnoha básnických a prozaických děl, ve kterých využívá smysl pro situační zkratku, ironii a je známo, že se inspiruje svými osobními zkušenostmi.

Osmiletá žákyně základní školy Helenka Součková nás svým dětským naivním pohledem na svět provádí událostmi, které se staly v 70. letech a zasáhly její život a rodinu. Zajímavý je především sled trapných, komických, šťastných i nešťastných příhod, které Helenka na pozadí husákovské normalizace prožívá a komentuje.

Dotazovaná s Helenkou sdílí smysl pro humor a naivní pohled na svět. Přiznává, že se ráda směje a přijímá trapnosti, které s sebou občas nese období, kdy se z dívky stává žena nebo (jako v případě Helenky) z dítěte stává dívka. Dívka se v takových momentech vyrovnává s novými skutečnostmi ohledně své fyzické proměny, ačkoli na ni není mnohdy připravená.

Hrdý Budžes mě bavil asi nejvíc. Strašně se mi líbily ty úsměvné momenty v knížce. To se mi skoro nestává, abych se při čtení tak smála. A hlavně jsem se v té Helence úplně viděla. Přišlo mi, že autorka tu malou holku úplně vystihla! A proto se to asi tolika lidem líbí, že se v těch situacích nebo reakcích té Helenky poznávají!

Dotazovaná uvádí, že právě autentičnost je důvodem, proč ji postava Helenky zaujala. Autentičnost hodnotí jako prvek, který se v mnoha románech pro dívky ztrácí, a dívčí hrdinky neodpovídají skutečnosti. Tento fakt je tedy důvodem (spolu s mnohdy banálním příběhem), proč na prahu dospělosti ztratila zájem o dívčí četbu a proč ji mnoho románů určených pro mladé ženy neuspokojuje.

A vlastně ta situace tenkrát pro ty lidi fakt nebyla jednoduchá. To tam bylo vykreslené moc dobře. Ale vlastně i když se dějí v zemi špatné věci, tak ti lidi se ve skutečnosti nesloží. Pořád si vedou ty svoje životy a zažívají legraci... a snaží se nějak přežít a bojovat s tím po svém. A mě ten humor přijde jako dobrý nástroj pro to, jak bojovat s nějakýma špatnýma událostma.

Vyhodnocení rozhovoru B

Dotazované chybí v knížkách humor a autentičnost postav. Vybírá se knížky, kde mají postavy podobný pohled na svět jako ona a ráda se s nimi směje. Oceňuje, pokud knižní hrdinky odpovídají skutečnosti.

3.1.6.3 Rozhovor C

Dotazovaná osoba C je studentka třetího ročníku gymnázia.

Vztah k dívčím románům a čtenářství:

Dotazovaná o sobě tvrdí, že mít po ruce knihu je její přirozenou součástí a jejím snem je mít velkou knihovnu plnou příběhů. Uvádí, že je odběratelkou knižních katalogů, ze kterých si čtyřikrát do roka objedná alespoň třicet knih. Městskou knihovnu nenavštěvuje, nejraději čte knihy, které jí patří a které si může po přečtení zařadit do vlastní knihovny. Klíč, podle kterého si knihy vybírá, je vždy stejný; kniha musí mít nápaditý přebal, dobré recenze a milostný příběh. Anotace by měla slibovat napínavý milostný příběh se záhadným hlavním hrdinou a romantickou linkou. Recenzenti by neměli šetřit superlativy, a pokud knihu doporučuje i nějaká z celebrit, je rozhodnuto.

Potřebuju romantickou zápletku mezi hlavními hrdiny. To, jak láska začíná, pak nastává vždy nějaká zapeklitá zápleтка a nakonec romantické rozuzlení, to mě baví. A taky se nejvíce těším na hlavního hrdinu, který srazí všechny mé ideály o muži na kolena.

Dotazovaná osoba C uvádí, že součástí příběhu musí být milostná zápleтка a dokonalý hlavní hrdina. Dá se říci, že dotazovaná vědomě sahá po prověřených tématech, stereotypní zápletky i hlavních hrdinech. Četba tedy slouží k uspokojení momentálních citových potřeb. K této myšlence přispívá i klíč, dle kterého dotazovaná vyhledává četbu. Přednost dostávají tituly, které naplní její očekávání a představy o milostném vzplanutí.

Dívčí/ženské hrdinky v knižním a reálném světě:

Ve srovnání s minulostí dotazovaná soudí, že existují autorky, které dokážou psát čtivé knihy pro dívky. Nakolik ale skutečně hlavní dívčí hrdinky vypovídají jejich čtenářkám, si není jista.

Přečetla jsem toho už docela dost... ale že bych se některé hrdince podobala, to ani ne. Já se jim asi ani nesnažím podobat... Kdyby byla kniha o mně, jak ses na to ptala, tak to by jako nebylo moc zajímavý. Jo, zvláště v té lásce, protože mě, když se někdo líbí, tak třeba se mi líbí tři roky a nic pro to neudělám. (smích).

Dle dotazované život skutečných dívek není natolik zajímavý, aby na jejich základě mohla vzniknout kniha. Příběhy, o které dospívající dívky stojí, mají být plné napětí, zvratů, milostných zápletek, nadpřirozena, a především zajímavých a záhadných hrdinů.

Nechala jsem dotazovanou, aby mi popsala vztah a muže dle svých představ a ideálů. Na základě její odpovědi lze soudit, že láska a zamilovanost jsou v jejích očích ten stejný cit. Nerozlišuje mezi platonickým zamilováním do spolužáka, kterého denně potkává na školních chodbách a nikdy ho ani nepozdravila, a mezi trvalou láskou k člověku, ze kterého se nám sice nepodlamují kolena, ale je nám s ním dobře.

Mužského hrdinu staví v příbězích nad dívčí hrdinku, která má za úkol se pouze zamilovat, překonat pár překážek, a nakonec skončit v náručí svého milovaného. Mužští hrdinové jsou většinou tvrdohlaví, záhadní rebelové, kteří střídají jednu dívku za druhou, zatímco hlavní hrdinka vyčkává, zůstává v pozadí, dokud nedojde k nápravě charakteru mužského hrdiny a on se neuvědomí, že naše hrdinka je pro něj ta pravá.

Láska pro mě znamená zamilovanost, to, že muži odpustím neodpustitelné, a nakonec si ho vezmu.

Ve svých popisech se dotazovaná spíše soustředí na vykreslení hlavního hrdiny, jakožto strůjce dobrého příběhu. Povaha hlavní hrdinky ustupuje do pozadí. Většinou se jedná buďto o odvážnou dívku s nadpřirozenými schopnostmi nebo o pasivní a stydlivou dívku, která si neuvědomuje svou jedinečnost, dokud ji nepřesvědčí nějaký muž.

Komparace vybrané dívčí/ženské hrdinky a čtenářky:

Dotazovaná osoba C si jako hrdinku, která ji inspirovala, vybírá Blair Waldorfovou z knižní série Super drbna od americké autorky Cecily von Ziegesarové. Blair pochází z bohaté rodiny a je studentkou prestižní soukromé střední školy v New Yorku. Její život plní večírky, módní přehlídky, nákupy v nejluxusnějších obchodech a samozřejmě se obklopuje těmi nejkrásnějšími muži. Její život se zdá perfektní, dokud se nezamiluje do svého spolužáka, zhýčkaného rebela a známého sukničkáře, Chucka Basse. Ten, přestože její lásku opětuje, nedokáže vést plnohodnotný vztah a svými přešlapy neustále Blair zraňuje. Jejich láska je jako zakázané ovoce, které je pro Blair nepřekonatelně lákavé, a tak se neustále milují a zase rozcházejí. Současně si Blair snaží udržet svou pozici královny v dívčí skupince, která ovládá celou školu.

Četla jsem do noci a naprosto ten příběh hltala. On byl takový ten typický rebel, spal se všema holkama ve škole a hodně pil a podobně... a Blair ho hodně změnila. Když se do ní zamiloval, choval se lépe, ona mu prostě změnila život. Ale zároveň ta jeho láska ji hodně trápila, protože on se k ní nechoval moc dobře. Ale ona ho prostě milovala, a to nedokázalo nic změnit. Když byli spolu, tak lítaly jiskry.

Dotazovaná popisuje, že hlavní hrdinka pro ni byla zajímavá především proto, jaký vztah prožívala po boku mužského hrdiny. Jaký charakter hrdinka měla, je pro dotazovanou nadbytečná informace. Několikrát ve své promluvě používá výraz proměna – hrdinka svého milovaného změnila, jejich vztah ho proměnil, a za to ji on miloval, protože mu ukázala cestu.

Vyhodnocení rozhovoru C

Dotazovaná samu sebe vnímá především jako dívku ztělesněnou k tomu, někoho změnit a milovat. Její hodnotu může stvrdit pouze muž, kterého změní.

3.1.6.4 Rozhovor D

Dotazovaná osoba D je studentka druhého ročníku gymnázia.

Vztah k dívčím románům a čtenářství:

Dotazovaná osoba D uvádí, že na základní škole četla dívčí romány od autorek jako Lenka Lanczová, Iva Hercíková nebo Zuzana Francková. K četbě se

dostala díky babičce, která pracovala jako knihovnice. U četby dívčích románů dotazovaná nezůstala dlouho. Příběhy vnímala jako banální, stejné a žádná z hrdinek nebyla natolik zajímavá, aby jí uvízla v paměti.

V příbězích hledá především novou zkušenost, kterou může s hlavní postavou prožít. Dotazovaná vyhledává silné dramatické příběhy, díky kterým si uvědomuje, že je její život a problémy s ním spjaté jednoduchý.

Dotazovaná se pokouší porovnat dívčí romány, které si před několika lety půjčovala v městské knihovně a romány, se kterými se nyní setkává v knihkupectvích. Podle jejího názoru je nabídka knih pro dívky pestřejší. Nejen díky širšímu výběru, neboť je jisté, že v současnosti se ke slovu dostávají i mladší, méně zkušené autorky, než jsme tomu byli zvyklí v minulosti, ale i díky zajímavým grafickým úpravám přebalů knihy, které lákají k přečtení.

Občas se k těm knížkám ještě vrátím, ale ty, které jsem četla před pár lety, už mě vůbec nebaví. Přečtu si pár stránek a tím končím. Ale co jsem tam koukala, tak v knihkupectví mě pár knížek zaujalo... přijde mi, že teď už je asi jiný výběr. Že autorky už nepíší tak... jak to říct... no že je to trošku modernější, že ty holky většinou řeší věci, které mě zajímají a je to trošku pestřejší ty témata, myslím.

Dotazovaná se zmiňuje o fantasy a sci-fi literatuře. Popisuje ji jako jeden z důvodů, proč odložila knihy pro dívky. Objevuje zde, že dívka může být nebojácná stejně jako chlapec a může zachránit svět. Motiv, kde dívka disponuje vlastnostmi typickými spíše pro chlapce, je dotazované velmi blízký. Mezi silné příběhy řadí především ty, kde se objevuje motiv obětování pro milovaného. Tuto vlastnost zároveň řadí mezi nejcennější.

Hodně si pamatuju na knížku Čarodějův učeň od Otfrieda Preusslera. Sice je hlavním hrdinou chlapec Krabat, ale stejně je všechny zachrání mladá dívka, u které se nikdy nedovíme jméno. Byla hodně odvážná a milovala Krabata tolik, že byla ochotná kvůli němu zemřít. A to jsou ta dramata, která mě vždy usadí, že se mám vlastně dobře a nic mi nechybí.

Dívčí/ženské hrdinky v knižním a reálném světě:

Dotazovaná se popisuje jako pečlivá, až puntičkářská, se sklony ke kritice. Přiznává, že má na svět velmi vyhraněné názory a těžko přijímá názorový nesoulad jiných lidí. V takovém případě ráda dává najevo svůj nesouhlas.

Na základě odpovědí na téma láska lze soudit, že má dotazovaná vysoké nároky na to, jak by měl vztah vypadat. Sama se vnímá jako silná osobnost a je pro ni těžké najít ve svém okolí někoho, kdo by ji imponoval.

Ani jsem neměla moc kluků... vlastně pořádně žádného. Mě prostě láska přijde zatím jako ztráta času. Ještě jsem ani nepotkala někoho, kdo by mě třeba nějak inspiroval... a o koho bych stála. Spíš se chci hledat já jako osobnost než se zajímat o někoho, kdo za moc nestojí.

Tato skutečnost souvisí i s otázkou, zda v jejím okolí existuje žena, která by ji inspirovala. Dotazovaná dlouho přemýšlí, ale nakonec neuvádí žádné konkrétní jméno. Dle jejích slov ji inspirují ženy, které se o sebe dokáží postarat a které se umí uživit tím, co je baví. Z těchto slov je patrná potřeba nezávislosti, kterou vyhledává i u knižních postav.

Převážně si pamatuju knížky, kde jsou hlavními postavami muži. Nevím, prostě mi přijde, že jsou mnohem zajímavější. Prožívají lepší věci, dobrodružství.

Dotazovaná si uvědomuje, že prostor, který autoři dávají mužským hrdinům, byl vždycky větší. Protože se sama považuje za hrdou a silnou osobnost, stojí tento fakt v opozici jejímu přesvědčení, že dívka nebo žena mohou prožívat stejné věci jako muži. Fakt, že české dívčí romány rozvíjí osudy hlavních hrdinek stále poněkud stereotypně, je důvod, proč ji tato četba nedokázala uspokojit, a ponořila se do fantasy knih, kde se hrdinka objevuje v jiných, odvážnějších, rolích.

Mnohé hlavní postavy dívčích románů popisuje jako hloupé, impulsivní a bláznivé – neodpovídající skutečnosti. Dívky současnosti naopak líčí jako dívky, které se umí se vším poradit. Zároveň je to i vlastnost, kterou na ženách i mužích nejvíce oceňuje.

Nedokážu se začíst, nebaví mě, tohle se mi právě často stává u romantických příběhů, nebaví mě malicherné problémy ostatních. Nebo když je hlavní postava hloupá, impulzivní, bláznivá jen proto, aby to bylo zajímavější.

Dotazovaná soudí, že četla jen málo knih, kde by autorky skutečně dokázaly vystihnout povahu skutečné dívky současnosti. Dle jejích slov se autoři vyhýbají psát pro mládež. Považují toto období za příliš banální nebo příliš komplikované.

Přijde mi, že se všichni vyhýbají psát o dnešní mládeži, není na tom pro ně nic moc zajímavého.

Komparace vybrané dívčí/ženské hrdinky a čtenářky:

Dotazovaná osoba D si pro komparaci vybírá postavu jménem Eugenia Phelanová, přezdívanou Skeeter, která vystupuje v knize Černobílý svět americké autorky Kathryn Stockett. Skeeter je čerstvou absolventkou university a je rozhodnutá žít se psáním. Vrací se do prostředí města Jackson, kde vyrůstala, ale na rozdíl od svých bývalých spolužaček, které se mezitím vdaly a usadily, touží nikoli po manželství, ale po kariéře novinářky. To je ovšem trnem v oku její matce i kamarádkám. Když pozná Aibileen, služku, která celý život vychovávala děti bílých rodin v Jacksonu, rozhodne se sepsat rozhovory s ostatními služebnými, aby poukázala na rasovou diskriminaci. Jednání Skeeter je proti veškerým konvencím té doby a musí se potýkat s nenávisí těch, kteří se pohodlí těchto nepsaných pravidel jen tak nevzdají.

Dotazovaná se Skeeter sdílí vášeň pro život i chuť dělat věci jinak. Není si jistá, zda by s takovou odvahou dokázala vzdorovat nepřízni všech lidí kolem, ale bojovnost, s jakou to Skeeter dělá, je důvod, proč jí zrovna tato postava uvízla v hlavě. Povahové rysy hlavní postavy považuje spíše za chlapecké.

Chlapecké, protože... prostě je tolik nejsem zvyklá vidat v knížkách. Nebo spíš především v těch dívčích románech, jak jsme se o tom bavily. A tohle je román pro dospělé asi, ale vlastně nevím, proč by si ho někdo mladší neměl přečíst. Nemyslím si, že by to jako nepochopil.

Ze slov dotazované lze soudit, že autoři dívčích románů své čtenářky podceňují. Nabízejí jim témata, která nejsou pro dospívající atraktivní.

Postava Skeeter nese rysy, které dotazované imponují. Popisuje ji jako postavu, která ji inspiruje a které se podobá. Zdůrazňuje její schopnost odlišit se od ostatních především v názorové rovině. Na otázku, jakým způsobem dávala hrdinka najevo svůj nesouhlas se společností, dotazovaná odpovídá, že pomocí humoru. Přiznává, že ona sama tuto schopnost postrádá.

Líbí se mi, že šla proti proudu, že nebyla ovce. A to, že ji žádný chlap nebyl dost dobrý, to máme asi společně.

Dále dotazovaná zmiňuje, že stejně jako vybrané postavě, i jí připadá obtížné najít si partnera, který by splňoval její kritéria.

Vyhodnocení rozhovoru D

Dotazovaná je silná osobnost, která totéž očekává od svého partnera. Vybírá si hrdinky, které jsou nezávislé a dokáží se o sebe postarat – zároveň jsou to vlastnosti, které u žen obdivuje a které si sama snaží pěstovat. Žádná žena z jejího okolí nenaplnuje představu dotazované o inspirativní ženě. Dotazovaná má vysoké nároky nejen na sebe, ale i na literaturu. V podstatě ji dívčí romány nikdy nemohou uspokojit. Hrdinky dívčích románů vnímá jako povrchní a malicherné, jejichž příběh nestojí za přečtení. Sama je spíš praktická než romantická a totéž vyhledává u ženských a dívčích hrdinek.

3.1.6.5 Rozhovor E

Dotazovaná osoba E je studentka druhého ročníku gymnázia.

Vztah k dívčím románům a čtenářství:

Dotazovaná hned v úvodu přiznává, že není moc velkou čtenářkou. Knihy, které čte, většinou dostává darem od příbuzných. Kniha je pro ni občas zábavou i utrpením – především pokud se jedná o povinnou četbu. Tituly, které musí číst do školy, jí příliš nezaujaly, většinou se jednalo o díla plné postav, se kterými se nedokázala ztotožnit. Zájmy, které má, i svůj pohled na život dotazovaná vnímá jako přízemní. Četba vyžaduje velkou představivost a příběhy, které jsou zasazeny do dávné historie nebo v minulosti vznikly, považuje za příliš náročné na to, aby je pochopila. U čtení knihy si chce dotazovaná především odpočinout. Čte převážně půl hodiny před usnutím a tohoto času si cení z celého dne nejvíc. Proto několikrát zdůrazňuje, že u čtení nerada přemýšlí.

Ráda si při čtení odpočinu. Takže když mám číst něco, čemu nerozumím... anebo když musím jednu stránku číst několikrát, abych pochopila, o čem je řeč, to je docela utrpení. Četla jsem – nebo jsem se o to pokoušela – Shakespeara a pak ještě... Božskou komedii, protože jsem to měla jako referát. No a jak to asi dopadlo – skončila jsem po pár stránkách, protože jsem byla mimo.

Na otázku, jakou literaturu tedy dostává darem, zmiňuje jména jako Jacqueline Wilsonová, John Green, Kiera Cassová – která je autorkou úspěšné ságy Selekce – nebo Sarah J. Maasová. Dotazovaná popisuje, že s těmito autory byla spokojená, nicméně ani jedna z knih těchto autorů ji nezaujala natolik, aby se k ní znovu vrátila.

Byly to pěkné příběhy, to jo, ale proč bych je měla znovu číst, když už vím, co se stane? To si radši přečtu něco dalšího... jo, klidně podobného. Nevadí mi, že hned zapomenu, o čem ty knížky byly, jak ses ptala... říkám, že je to spíš čtení na oddech. Prostě v té chvíli vypnu, soustředím se na děj, který většinou rychle plyne.

Dotazovaná oceňuje, když má příběh spád, nemá příliš postav a obsahuje přímou řeč. To jsou zároveň kritéria, podle kterých určuje, zda je kniha kvalitní či nikoli.

Knih pro mě znamená, že se nechám unést dějem někam daleko od tohoto světa... a že se nebudu nudit a bude mít dobrou zápletku.

Dívčí/ženské hrdinky v knižním a reálném světě:

V této oblasti dotazovaná nebyla schopna popsat, zda se podle jejího názoru současným autorkám daří vystihnout dívky dneška. Knížek, které by ji mohly pomoci najít odpověď na tuto otázku, podle svých slov nečetla mnoho.

Pomohlo nám popsat charaktery dívčích postav, které znala z přečtených knih, a porovnat je s dívkami, kterými se obklopuje. Dotazovaná knižním hrdinkám přisoudila vlastnosti jako statečná, svá, tvrdohlavá, nešťastná, hledající se.

Když se to řekne takhle, tak si myslím, že jsou dnešní holky asi stejné, jako ty postavy. Spíš se to liší v ději, protože samozřejmě... nám se nestává, že bysme jak v Selekci šli do soutěže bojovat o prince. Ale ta povaha těch holek, které jsou v knížkách a které jsou kolem mě, jsou víceméně stejné. Akorát co se mi docela často stává... že mi ta hlavní hrdinka začne lézt na nervy. (smích)

Na otázku, jaké ženy ve svém okolí ji inspirují, jednoznačně zmiňuje babičku a maminku. Váží si jejich nadhledu, s jakým přistupují k životu, a odvahy, kterou prokazují při běžných starostech i pracovních nesnázích. Dále vysvětluje, že její maminka je vojačka. Půl každého roku tráví na misích

v zahraničí a dotazovaná proto značnou část roku bydlí u babičky. Je zajímavé, že se tento fakt nepromítl i do výběru knih dotazované. Nevybírání si knihy s odvážnými a neohroženými hrdinkami. Hrdinky vybraných knih jsou naopak většinou prosté dívky, které zažívají trable spojené s láskou a přátelstvím.

Komparace vybrané dívčí/ženské hrdinky a čtenářky:

Dotazovaná si pro komparaci vybírá postavu z knihy *S láskou Rosie* od irské spisovatelky Cecelie Ahernové. Ta má na svědomí také úspěšný román *PS: Miluju tě*, podle kterého byl natočen film. Hlavním motivem knihy *S láskou Rosie* je přátelství Rosie a Alexe, které začalo v dětství a nyní pokračuje i na prahu dospělosti. Oba právě dokončili střední školu a malují si budoucnost na universitě v dalekém Bostonu. Zatímco Alex odlétá vstříc kariéře chirurga, Rosie se dozvídá, že je těhotná. Otcem je spolužák ze střední školy, který o ni ani o dítě nejeví zájem. Rosie ještě chvíli předstírá, že všechno může být jako dřív, ale dítě je na cestě a definitivně rozděluje přátelství i životy Alexe a Rosie. Nejen dítě, ale v budoucnosti i další lásky, aféry a jiné závazky dělí dva přátelé od sebe. Teprve po dvaceti letech od maturitního plesu se konečně stávají párem.

Dotazová považuje román za jeden z nejlepších, jaké četla. Knihu dostala jako vánoční dárek od své maminky. Přestože znala film dříve, knihu s chutí přečetla. Jako důvod uvádí i fakt, že kniha je psána formou dopisů, které si mezi sebou vyměňují hlavní postavy.

Rosie je dle slov dotazované obyčejná dívka, které se v životě staly jak špatné, tak i dobré věci. Prožila štěstí i neštěstí.

Ona byla obyčejná, vtipná, rozhodně bych chtěla být její kamarádka. Nebo bych chtěla být jako ona. No, ne... spíš ta kamarádka, protože nijak netoužím po těch věcech, které zažila. Ale líbí se mi, že to jsou věci, které se můžou stát každému.

Dotazovaná na hlavní hrdince oceňuje, že se podobá obyčejným dívkám, a že situace, do kterých se dostává, vycházejí ze života. Je pro ni snadné s hlavní postavou sdílet její osud, přesto netouží být na jejím místě. Dotazované vyhovuje stát v pozadí, žít si svůj klidný život, a možnost kdykoli vystoupit ze své komfortní zóny pomocí četby.

Já nevím. O tom jsem nikdy nepřemýšlela. Nevím, proč by měla vzniknout kniha o mém životě... asi by to nikoho nezajímalo. Mám svůj život ráda, líbí se mi... a nechtěla bych zažívat ty věci, o kterých čteme v knížkách. To by bylo moc složité.

Jedna z otázek byla, jak by se jmenovala kniha, ve které by byla dotazovaná hlavní hrdinkou, a proč by měla vzniknout. Na tuto otázku dotazovaná odpovídá nejistě. Soudí, že by její příběh nebyl moc zajímavý a že by neměl moc čtenářů.

Pokud bychom porovnávali postavu Rosie s dotazovanou, vyzdvihla bych vlastnosti jako nadhled, touha po obyčejných, ale cenných věcech jako je láska, rodina, přátelství. Obě dívky prožívají poklidný život, kterého si váží. Zatímco Rosiin osud se láme ve chvíli, kdy čeká dítě, dotazovaná netouží po podobně dramatických okamžicích ve svém životě. Ráda má svůj život pod kontrolou a nevrhá se do ničeho, co by ji nutilo vystoupit s komfortní zóny. Rosie naproti tomu je okolnostmi donucena žít jinak, než si vysnila. Dotazované vyhovuje, že může její osud sledovat z pozice čtenářky.

Vyhodnocení rozhovoru E

Dotazovaná necítí potřebu být postavou, která zažívá neobyčejné. Ráda o těchto událostech čte, ale raději je pozoruje z povzdálí. Preferuje svůj nekomplikovaný život a cení si prostých okamžiků svého života.

3.1.6.6 Rozhovor F

Dotazovaná osoba F je studentka druhého ročníku gymnázia.

Vztah k dívčím románům a čtenářství:

Dotazovaná pochází z rodiny, kde se hodně čte, tudíž byla ke čtení vedena celý svůj život. K četbě ji vedli především její starší sourozenci, kteří jí doporučovali knihy, které přečetli. Mezi oblíbené žánry dotazované patří fantasy literatura, kterou čte na popud svých sourozenců, a dívčí literatura, ke které si našla cestu sama. Dává přednost především klasické dívčí/ženské literatuře. Nejvíce ji zaujaly tituly Anna ze Zeleného domu od Lucy Maud Montgomeryové nebo Malé ženy z pera Louisy May Alcottové. Na těchto knihách oceňuje prostý, ale nepředvídatelný příběh, milé a inspirativní hlavní hrdinky a hodné, charakterní

a čestné mužské postavy. Shlédla i filmové verze těchto příběhů, které – dle jejich slov – taktéž zasáhly její srdce.

Dotazovaná uvádí, že na četbě oceňuje možnost zapomenout na realitu a možnost prožít jiný příběh. V příbězích ráda řeší podobné problémy, které má ona sama. Způsob, jakým trable řeší hlavní hrdinka, jí pak může být inspirací v životě.

Hm... asi ta možnost, že člověk na chvíli zapomene, co se děje a má možnost se nějakým způsobem odpoutat od reality a taky tam získat případně inspiraci pro realitu jakoby jak řešit nějaký problémy nebo tak.

Knížní přebal je tím, co ji musí na knize zaujmout, aby si ji přečetla. Podle přebalu snadno rozezná, o jaký typ knihy se jedná. Dále si všímá anotace a stylu psaní. Blíží jí je spisovný jazyk, který je typický pro klasickou literaturu, které dává dotazovaná přednost. Vadí jí naopak, pokud je kniha psána příliš hovorově, neboť za tím odhaluje podbízivost.

Hm... určitě ze začátku obálka, protože člověk se tak nějak časem naučí rozeznávat jaký typ hledat a tak. A potom už to, co jakoby o tý knížce říká autor nebo co je tam zezadu a... taky styl psaní. Třeba jednou jsem narazila na knížku, která byla psaná nespisovně s cílem zalíbit se a mě to tak strašně štvalo, že prostě jsem to nedokázala dočíst.

Dotazovaná se považuje za aktivní čtenářku. Ročně přečte až třicet titulů. Dle jejího názoru si díky tomu zdokonaluje schopnost kritického myšlení. Současně dokáže po přečtení pár stránek knihy odhadnout, zda je kniha kvalitní či nikoli. Za kvalitní knihu považuje takovou, která se nepodbízí (stylem psaní či přebalem).

Dívčí/ženské hrdinky v knižním a reálném světě:

Dotazovaná upřednostňuje příběhy, kde vystupují hrdinky s divokou a bezprostřední povahou. Jejich charakter se blíží chlapeckému – aktivní přístup k životu, uličnictví, prostořekost, temperament. Vyslovuje zároveň přání vlastnit alespoň jednu z těchto vlastností. Cení si jich proto, že se odmalička obklopovala bratry a jejich kamarády, kteří ji brali mezi sebe.

Někdy mi přijde jednodušší být jako kluk... nebo spíš být klukem, tak to myslím. Protože mi připadá, že můžou hodně věci.

Dotazovaná cítí, že se jako dívka musí projevovat způsobem, jaký společnost očekává. Vyslovuje myšlenku, že být chlapcem obnáší větší svobodu v projevení toho, kdo skutečně jsme.

Na otázku, jaké jsou hrdinky, které vytváří současné autorky, odpovídá nejspíše. Přiznává, že současnou dívčí literaturu četla především na základní škole a v současnosti čte spíše fantasy nebo romány určené dospělým čtenářům. Zmiňuje jména jako Alena Mornštajnová nebo Kateřina Tučková.

Hrdinky, které vycházejí z per českých autorek píšících pro dospělé čtenáře, dotazovaná popisuje jako silné osobnosti, které zažívají utrpení a nepřízeň osudu.

Komparace vybrané dívčí/ženské hrdinky a čtenářky:

Dotazovaná popisuje, že pochází z mnohačlenné rodiny. Většina jejich sourozenců jsou chlapci, což uvádí jako důvod, proč považuje svůj charakter za ne zcela dívčí. Jako nejsilnější vzpomínku na dětství uvádí:

My bydlíme na kopci, kde kolem není moc, no vlastně nejsou moc rodiny s dětma a že já jsem právě od mala tíhla ke čtení a tak... a pak mě začal brát do party bratr a doted' si pamatuju, že oni pak lezli po stromech a já jak jsem byla malá, tak jsem to nedokázala, ale oni... jeden si stoupl na čtyři a vytáhl mě nahoru, abych tam mohla být s nima.

Dotazovaná je od dětství obkloповána chlapci, proto považuje být součástí jejich kolektivu a sdílet podobné vlastnosti za přirozené. Taktéž hrdinky, které si dotazovaná vybrala pro komparaci, nemají typicky dívčí vlastnosti.

Dotazovaná zmínila dvě charakterově výrazné postavy říkající si o pozornost. Annu ze Zeleného domu, dívku s jazykem ostrým jako břitva, nebojácnou a odhodlanou, jdoucí si za svými sny i přes společenské předsudky, a Liesel, hlavní dívčí postavu z knihy Zlodějka knih pocházející z pera Markuse Zusaka.

Dvanáctiletou Liesel opouští matka a je svěřena do péče staršího páru Němců za druhé světové války. Liesel sice vypadá jako obyčejná dívka; hledá si cestu k nové rodině, učí se hodnotám i zodpovědnosti, ale je v ní něco víc. Má dar naslouchat i promluvit. Dívka se spřátelí s židovským uprchlíkem Maxem, kterého u sebe rodina schovává.

Liesel... no byla taková hodně svéhlavá a... nedá se říct, že by vyloženě dodržovala pravidla a docela se vymykala těm zásadám, které se zdají být vžitý, ale ona je vžitý neměla a přitom jako by dokázala mít silnou citovou vazbu k lidem, když si k nim tu cestu našla.

Dotazovaná si všímá, že každá doba s sebou nese určitý řád a pravidla, podle kterých se očekává, že se daná společnost bude chovat. Postavy, které si zvolila ke komparaci, ale tyto pravidla vžitě nemají. Jednají na základě intuice, vnitřního cítění, svědomí, které jim napovídá, co je správné a špatné. Dotazovaná se považuje za dívku, která taktéž nezapadá do společnosti. Je spíš introvertní, ráda je obklopena rodinou, má dobré vztahy se svými nejbližšími, straní se společnosti, uzavírá svůj svět mezi stránky knih. Nutno podotknout, že i obě dívčí hrdinky mají kladný vztah k četbě.

Vlastnosti a schopnosti, které by si dotazovaná chtěla od Liesel vypůjčit, jsou otevřenost, průbojnost, impulsivnost (ve smyslu jednat bez dlouhého uvažování) a schopnost nenechat se pohltnout zásadami společnosti.

Vyhodnocení rozhovoru F

Literární postavy, které si dotazovaná k popisu zvolila, zažívají sice rozdílný příběh v jiné době, avšak jejich charakterové rysy jsou si nápadně podobné. Obě jsou odvážné, statečné, vytrvalé, nevzdávají se po prvním neúspěchu, boří překážky stanové společnosti, navazují hluboké přátelské vztahy. Ze čtenářské perspektivy se zdá, že jsou ucelenými komplexními postavami, kterým nic nechybí, a proto je i naší respondentce v jejich kůži tak dobře – jednají za nás samotné. Důležitou roli hraje nejistota, která se váže k onomu hledání a definování sebe sama v kontextu s dospíváním. Při setkání s hrdinkou zažívá čtenářka jakousi odosobněnou zkušenost, kdy se nemusí obávat neúspěchů, společenských soudů či sankcí. V roli hrdinky si je čtenářka jistá, má pocit úplnosti.

3.1.6.7 Rozhovor G

Dotazovaná osoba G je studentka čtvrtého ročníku střední odborné školy.

Vztah k dívčím románům a čtenářství:

Dotazovaná se považuje za aktivní čtenářku, ročně přečte až dvacet knih. Čte především dívčí romány, které mají jednodušší dějovou strukturu, vyznačují se humornými scénami, nenáročnou dějovou linku a dívčí postavou ve věku čtenářky.

Dotazovaná pochází ze zámožné rodiny. Přiznává, že ji v životě nikdy nic nechybělo a že by nic neměnila. Má mladší sestru, která navštěvuje první ročník základní školy. V budoucnu si přeje cestovat, nabírat zkušenosti a poznat nové přátele.

Číst začala kolem dvanácti let, když spolu s rodiči každé léto cestovala k moři. Chvilky na pláži byly časem, který trávila čtením dívčích románů. Většinu knih si půjčuje v městské knihovně. Většinou dá na líbivý přebal, reklamy nebo kladné recenze na internetu. Knížky také dostává darem od své rodiny a přátel, kteří tituly vybírají podle aktuálních reklam v knihkupectvích a na internetu.

Dotazovaná uvádí, že nemá ambice číst náročnější literaturu. V románech hledá především momentální uspokojení emocionálních potřeb (radost, sentiment, napětí, touha po romantice). Vybírá si knihy, které mají společná témata. Většinou se jedná o prostou dějovou linku v různých obměnách. Hlavním tématem, který vyhledává, jsou dva zamilovaní, kterým v cestě stojí několik překážek. Postupem času se jim podaří překážky smést z cesty a příběh je zakončen šťastným smířením.

Schválně čtu oddychovky, nic jiného mě nebaví. Nedokážu se soustředit na nějakou náročnější knížku, to se radši podívám na film. Ale když mám volno, jsou prázdniny... nebo když jedeme na dovolenou, to si vezmu klidně deset takových uvozovkách prostších knížek a jsem spokojená.

Dotazovaná v knihách oceňuje humor a optimismus. Převážně dává přednost mladším autorkám.

Četla jsem Ivu Procházkovou, Hanu Musilovou, Magdalenu Mintovou, Doležalovou, Nováčkovou... Březinovou, ta napsala Holky na vodítku. Ale to mě zas tak moc nebavilo. Proč? Mám asi radši veselejší, optimističtější věci. Jednodušší témata. A když je tam humor, ale to se moc nestává.

Dotazovaná popisuje svůj život jako svět, kde nejsou problémy. Tituly, které si vybírá, taktéž neřeší vážné problémy či složité životní situace.

Dívčí/ženské hrdinky v knižním a reálném světě:

Dotazovaná považuje vykreslení povahy dívčích hrdinek současných autorek za zdařilé. Hrdinky, o kterých četla, se podobají současným dívkám svým pohledem na svět i přáními. Dle dotazované současné dívky chtějí poznat svět a osahat si jej prostřednictvím vlastních prožitků, nikoli zprostředkovaně. Zároveň jsou ale dospělými neustále poučovány o životě. Mají touhu a odvahu svět změnit.

Jako knížky, které jsem četla, většinou dobře zachytily nás holky. Vlastně... že ta postava odpovídala skutečnosti. Ale mám radši mladší autorky, klidně i české. To poznám už podle obalu. Když se mi líbí obal, přečtu si, o čem to je, a jestli se mi to líbí, jdu do toho. A ty mladší autorky píšou podle mě líp. Asi to víc vychází ze skutečnosti.

Dotazovaná dává přednost současným mladším autorkám. Podle jejího názoru dokážou lépe přiblížit povahu dnešních dívek.

Komparace vybrané dívčí/ženské hrdinky a čtenářky:

Dotazovaná pro komparaci zvolila postavu Emy z dvoudílných románů české spisovatelky Magdaleny Mintové s názvem Falešný román a Falešný sňatek.

Příběh je psán deníkovou formou a vypráví příběh o mladé a zhýčkané Emě Studené, která ve svých dvaceti sedmi letech žije stále na náklady svého otce. Přestože mu dochází trpělivost a svou dceru žádá, aby si našla práci, Emu ho vytrvale přesvědčuje, že píše román a čeká ji úspěšná dráha spisovatelky. Místo románu si však pouze vylévá své srdce do deníku. Když si jednoho dne její otec ony zápisky přečte, vyhodí ji z domu, zablokuje přístup ke kreditním kartám a na měsíc ji zaplatí pronájem. Emě tak nezbývá nic jiného než se konečně postavit na vlastní nohy. Místo hledání vhodné práce se však rozhodne najít vhodného partnera a s ním získat i pohodlí, na které byla zvyklá.

Autorka si neklade nikterak velké literární cíle a příběh je tak pouhou humornou výplní ve chvílích odpočinku.

Dotazovaná popisuje hlavní postavu jako rozmazlenou, naivní a drzou dívku, která ji svým chováním zpočátku dráždila. Přesto ale oceňuje, že se autorka pokusila vykreslit hlavní hrdinku se záporným charakterem. Jak příběh pokračuje, Ema se stává nezávislejší a vytváří si vlastní pohled na život. Zásadními jsou v jejím životě především dva muži; první, bohatý a chladný gentleman, a druhý, šarmantní podivín. Setkáváme se tedy s volbou mezi dvěma muži jako zárukou absolutního štěstí pro hlavní hrdinku.

Ema byla v tom prvním díle strašně napřesdržku, prostě rozmazlená slepice, která nechce pracovat a vlastně hledá co nejvýhodnější sňatek. Takže z toho prvního dílu jsem extra nadšená nebyla, ale druhý byl lepší. Ema už byla rozumnější, už to nebylo tak nervy drásající to její chování.

Dotazovaná popisuje marketingovou kampaň společnosti Knižní klub, které je známé svými prostředky a šikovností, s jakou dostávají své tituly na přední místa knihkupectví. Zároveň upozorňuje, že kniha byla propagována jako česká verze Bridget Jones, přičemž se tento marketingový slib nevyplnil.

Ke knížce jsem se dostala tak, že na mě vyskakovala ze všech možných reklam... a normálně na to moc nedám, ale tentokrát už mě to tak štvalo, že jsem si ji půjčila. A hodně mě zaujalo, že o ní psali jako o druhé Bridget Jonesové. To byl podle mě úlet, protože se jí vůbec nepodobala. Vlastně to bylo něco úplně jiného, takže nevím, kdo to jako vymyslel, nebo proč to tak udělali.

Hlavní hrdinka dozrává při dvou zásadních událostech – tou první je nucený odchod z domova, který ji přináší první skutečný kontakt s problémy vnějšího světa. Druhou událostí je setkání se dvěma muži, bratry Filipem a Albertem. Oba pocházejí ze zámožných rodin a představují proto jistotu výhodného sňatku.

Dotazovaná se nebrání myšlence podobného osudu. Očekává, že sama jednou opustí domov, porozhlédne se po světě a najde si vhodného partnera. Dodává, že by ráda žila v podobném komfortu jako nyní. Co konkrétně by pro to měla sama udělat, si není jista. Nemá představu, jakou práci by chtěla vykonávat. Zatím má pouze přání poznat svět.

Dotazovaná přiznává jistou podobnost mezi ní a hlavní hrdinkou. Jedním dechem dodává, že autorka Eminu povahu záměrně zdramatizovala, aby byl příběh čtivý a zábavný. Sama se považuje za dívku, která stojí nohama na zemi.

Vyhodnocení rozhovoru G

Dotazovaná si vybírá knihy bez ambic číst náročnější literaturu. Četba jí slouží jako prostředek k relaxaci. Dotazovaná v životě nezažila větší konflikt či zklamání, tudíž se tato témata neobjevují ani v knihách, které si vybírá.

3.1.6.8 Rozhovor H

Dotazovaná osoba H je studentka čtvrtého ročníku střední odborné školy.

Vztah k dívčím románům a čtenářství:

Dotazovaná se vnímá jako umělecky založená osobnost, která vybočuje z komfortní společnosti. Se svými vrstevníky nemá mnoho společného. V pohledu na život i umění ji ovlivnil starší bratr, který nyní studuje malbu na vysoké škole. Dotazovaná uvádí, že se ráda zabývá literaturou a výtvarným uměním – nalézá zde osobnosti, které taktéž vybočují.

Na prahu dospívání dotazovaná četla několik dívčích románů, později se začala zajímat o detektivky a nyní ráda čte příběhy s hororovými prvky.

Četla jsem pár knížek pro holky, názvy už si nepamatuju... většinou jsem to dostala třeba na Vánoce. Ale pak jsem začala se... měnit? Nebo spíš... jak se to řekne... vyhraňovat? Že už mě přestaly bavit takové jednoduché příběhy. Potřebovala jsem něco jiného.

Dotazovaná považuje dívčí romány za prosté, líbivé a jednoduché příběhy, které jsou určeny přesně takovým čtenářkám. Vnímá, že se během dospívání její charakter velmi proměnil a dívčí romány ji přestaly uspokojovat. Hledala proto četbu, ve které by našla něco, co sama momentálně prožívá.

Dotazovaná se považuje za introvertní povahu, nicméně jedním dechem dodává, že její vzhled i koníčky mohou být výstřední. Popisuje se jako osobnost, která žije spíše svým vnitřním životem a ráda prožívá dramatické stavy, které ji inspirují pro uměleckou tvorbu.

Na knize oceňuje, že jí nabízí prostor, který je jen její a ve kterém je vše dovoleno. Dále uvádí, že se v knihách setkává se zajímavými osobnostmi, se kterými by se ve skutečném životě neměla odvahu seznámit.

Dívčí/ženské hrdinky v knižním a reálném světě:

Dotazovaná vnímá jako inspirativní osoby své kamarádky. Uvádí, že každá z nich v životě prošla různými zkouškami, díky kterým jsou teď silnějšími osobnostmi. Jako inspirativní vnímá především skutečné dívky a ženy, které ji obklopují. V dívčích hrdinkách knih naopak hledá něco ze sebe. Vybírá si příběhy, které popisují pestrý vnitřní svět dívek. Pomocí těchto příběhů pak hledá odpovědi na otázky, které ji trápí. Dotazovaná rozhodně neklouže po povrchu, oceňuje hluboký vhled do duše dívky.

Dotazovaná se nepovažuje za typickou dívku z románu. Vlastnosti, které dle dotazované takovou dívku popisují, jsou naivita, bezprostřednost a koketnost. Ani jednu z těchto vlastností dotazovaná nepovažuje za vlastní a zároveň je nedoceňuje. Tento fakt vnímá také jako důvod, proč dotazovanou nemohla dlouhodobě uspokojovat četba dívčích románů.

Já se moc postavám nepodobám. Většinou jsou to takové rozjuchané, veselé, sladké holčičky. A to já nejsem. A vlastně to dost nesnáším.

Dále popisuje, že ve svém životě existuje jen málo dívek a žen, se kterými by si rozuměla. Totéž platí i o dívčích hrdinkách; je málo takových, které si dotazovaná oblíbila.

S málokým si rozumím doopravdy. Mám fakt málo kamarádek. Málokdo mě pochopí a sednem si.

Podle jejího názoru nečetla dostatek knih, aby mohla prohlásit, zda se autorkám daří vykreslit povahu současných dívek. Dotazovaná sebe samu nevnímá jako prototyp typické dospívající dívky.

Komparace vybrané dívčí/ženské hrdinky a čtenářky:

Dotazovanou osobu H zaujal román mladé české spisovatelky Anny Musilové s názvem Černooká. Dotazovaná v úvodu zmiňuje, že si nemyslí, že by byla cílovou čtenářkou románu. Mezi žánry, které obvykle čte, patří detektivky nebo horory. Baví ji příběhy s napínavým a svižným dějem a preferuje kratší žánry.

Kniha Černooká vypráví příběh sedmnáctileté Viktorie, které v devíti letech zemře matka, a proto vyrůstá pouze s otcem a mladší sestrou. Je to už devět let, ale Viktorie se stále nemůže vyrovnat se smrtí jediného člověka, který by jí mohl porozumět. Na první pohled se zdá, že žije pokojným životem puberťačky, ale uvnitř bojuje s vnitřními démony. Začne se jí zdát sen o dívce, která vypadá jako ona, jen má černé oči. Tato neznámá dívka Viktorii našeptává děsivé myšlenky a Viktorie pomalu přestává ztrácet pojem o tom, co je realita a co jen sen.

Ta hlavní postava, ta Viktorie, začne vidat tu Černookou, což je ona, akorát má černé oči. A ta jí začne, té Viktorii, napovídat různé zlé myšlenky. Prostě... ona je její alter ego... temnější. A tu temnou stránku má každý z nás. A je otázka, jestli mu dáme průchod. Nebo prostě jestli se rozhodneme pro tu světlejší nebo temnější stránku v nás. Tak si to vykládám.

Dotazovaná si příběh interpretuje jako boj mezi dobrem a zlem uvnitř každého člověka. Uvádí, že člověk má v sobě kousek od každého a záleží na jeho rozhodnutí, který kus zvítězí.

Hlavní postava dle dotazované bojuje s vnitřními démony, které ona pociťuje taktéž. Svůj vlastní život vnímá ve srovnání s hlavní postavou jako relativně šťastný. Za štěstí považuje, že má oba rodiče a přátele. Se svými rodiči nemá příliš blízký vztah, oporou jsou jí přátelé.

Mě přijde, že tu Viktorii táhli dolů démoni, které měla v hlavě po smrti své matky. A ty stavy, které ona měla, mi připomínaly to, co občas cítím i já.

Dotazovaná uvádí, že úzkostné pocity, které Viktorie popisovala v knize, s hlavní postavou sdílela. Vnímá, že i v jejím nitru probíhá neustálý boj mezi tím, k čemu ji nutí ostatní, a mezitím, co skutečně chce. Dále vzpomíná na slohovou práci, kterou před časem vypracovala do hodin českého jazyka a literatury. Žáci měli popsat svůj život za dvacet let prostřednictvím dvou příběhů; první příběh popisoval vysněnou představu a druhý příběh měl s nadsázkou popisovat drsnou realitu. Vysněná představa dotazované byl prostý, rodinný život po boku manžela a dětí.

Myslím, že navenek působím dost drsně. A vím, že hodně lidí odrazuju, protože mám docela výstřední vzhled a taky jsem dost flegmatická. Ale vlastně je to tak, že chci fakt normální věci v životě, prostě jen být šťastná. Ale nebudu to dávat najevo, protože nejsem moc sebevědomá a nechci, aby toho někdo... jako by zneužil, víš, co myslím.

Druhá část slohové práce, drsná realita, popisovala život drogově závislé ženy, která v životě potkala špatné lidi a teď nemůže najít cestu zpět.

Dotazovaná s hlavní postavou knihy sdílí vnitřní rozpolcenost náctiletých. Na jedné straně je dotazovaná svazována očekáváními společnosti, které se snaží plnit, na druhou stranu se však necítí dostatečně sebejistá, aby do této společnosti, která jasně vymezený řád a pravidla, zapadla.

Dotazovaná se navenek projevuje jako silná, sebevědomá osobnost, což jí slouží jako štít před případnými útoky společnosti.

Vyhodnocení rozhovoru H

Dotazovaná prožívá období hledání sebe sama. Svou povahou, názory a pohledem na svět nezapadá mezi většinu svých vrstevníků a vnímá to jako nedostatek. Dotazovaná se pokouší navenek působit jako silná a vyhraněná osobnost, která svou image staví na odlišnosti. V literatuře oceňuje postavy, které tuto vnitřní nerovnováhu prožívají taktéž.

3.1.6.9 Rozhovor I

Dotazovaná osoba I je studentka třetího ročníku střední odborné školy.

Vztah k dívčím románům a čtenářství:

Dotazovaná přiznává, že příliš velkou čtenářkou není. Ke čtení ji přivedly její oblíbené filmy a seriály, které vycházely z knižní předlohy. Číst tyto příběhy začala až po zhlédnutí jejich filmové verze.

Předtím jsem nerada četla, protože jsem třeba přečetla třicet stránek a pak mě to přestalo bavit. Nebo jsem zjistila, že ta knížka je blbá. Ale když už vím, že seriál je skvělý, tak spíš si přečtu knížku, protože tam bývá víc informací. A navíc už i vím, jak ty postavy vypadají, takže si to umím líp představit.

Dotazovaná upřednostňuje nejprve shlédnout filmové zpracování a až poté, pokud ji příběh zaujme, si přečte jeho knižní předlohu. Četba je pro ni zdrojem informací, které se nevešly do filmu. Neočekává, že by kniha mohla být zprostředkovatelem rozvíjení představivosti.

Myslím, že víc určitě prožívám film. Protože prostě vidíte ty emoce a nemusíte si to představit. A taky když hraje ta hudba, koukáte na herce, tak je to takové intenzivnější ten prožitek.

Film v porovnání s knihou dotazované přináší intenzivnější prožitek, neboť preferuje herce jako nositele emocí. Představitosti nepřisuzuje důležitou roli – naopak je pro ni nadbytečná.

Dotazovaná oceňuje, pokud příběh plyne rychle, nabízí mnoho zvrátů a emocionálního vypětí. Preferuje text, ve kterém se objevuje hodně přímé řeči – ta podle dotazované nezdržuje a posouvá příběh kupředu.

Dívčí/ženské hrdinky v knižním a reálném světě:

Filmy i literatura, které dotazovanou obklopují, pochází zejména z amerického středoškolského prostředí. Hlavními protagonisty bývají středoškolští studenti, potomci newyorské smetánky, jejichž život se odehrává na pozadí luxusních večírků.

Dotazovaná zmiňuje například muzikálový seriál Glee nebo knižní série Super drbna, Upírské deníky, Roztomilé malé lhářky či upírskou ságu Stmívání.

Hlavní dívčí postavy většinou zaměstnávají nákupy značkového oblečení, jízdy v luxusních autech a samozřejmě výběr těch nejžádanějších mužů. Hlavní zápletkou těchto příběhů bývá hon na muže, kterého hrdinka – z neznámých důvodů – nemůže mít, ale neskonalé po něm touží.

Nejradši mám asi Rachel z Glee a pak ještě Elenu z Upířích deníků. Obě jsou nádherné a žijou přesně tak, jak to chci i já... a jsou dost úspěšné. Rachel je hodně cílevědomá, prostě ví, co chce, a taky toho dosáhne. Elena je zas na první pohled obyčejná... ale zamiluji se do ní Stefan a Damon, to jsou ti bratři. Stefan je klad'as, prostě hodnej kluk, a Damon je na začátku zlý, ale když pozná Elenu, tak se změní.

Dotazovaná na dívčích hrdinkách oceňuje především jejich atraktivitu, společenský status, popularitu v kolektivu a cílevědomost. Jsou to zároveň vlastnosti, které jsou pro ni podstatné i v jejím životě.

Při porovnání dívčích hrdinek a skutečných dívek dotazovaná zohledňuje fakt, že hrdinky žijí ve Spojených státech, kde mají jiné možnosti. Luxusní život, který vedou dívčí hrdinky vybraných příběhů, považuje za reálný a dosažitelný.

Komparace vybrané dívčí/ženské hrdinky a čtenářky:

Dotazovaná si pro komparaci vybrala knižní sérii Roztomilé malé lhářky od americké spisovatelky Sary Shepardové.

Příběh je situován do amerického středoškolského prostředí. Hlavními postavami knihy jsou čtyři kamarádky – Aria, Hanna, Spencer a Emily. Příběh začíná v den, kdy jejich nejlepší kamarádka Alison zmizí. O rok později jim začnou přicházet záhadné sms od někoho, kdo se podepisuje jako –A. Ten čtveřici kamarádek vyhrožuje, že vyzradí všechna jejich tajemství, které ale mohla vědět pouze Alison. Začíná kolotoč plný zvrátů a dramatických událostí, ve kterém se snaží hlavní hrdinky odhalit, kdo je ve skutečnosti –A.

Nejradši mám asi Ariu. Líbí se mi ta herečka, která ji hraje, chtěla bych vypadat jako ona. Aria je... ani nevím, proč ji mám ráda. Prostě mi přijde taková nejnórmálnější. Líbí se mi taky proto, že si začne s Ezrou. To je její učitel angličtiny a ty scény, kde jsou oni dva, prostě miluju. Zvlášt' na začátku, kdy po sobě touží, ale nemůžou spolu být, protože on je učitel a ona jeho studentka.

Dotazovaná není schopna přesně určit, proč ji postava Arii zaujala. Zmiňuje pouze krásu herečky, která postavu ztvárnila v seriálové verzi. Zdá se, že tuto postavu preferuje právě pro její fyzický vzhled. Dále oceňuje dějovou linku, kdy se hrdinka zamilovává do svého učitele angličtiny. Jejich vztah musí nejprve tajit, což čtenáři zaručuje napínavý a romantický scéný v podobě tajných schůzek a skrývání vzájemného citu před veřejností. Teprve postupem času se z jejich tajné lásky stává trvalé partnerství, což už je čtenářsky méně zajímavé.

Dotazovaná vybranou hrdinku popisuje jako slovem „nejnórmálnější“ v porovnání s ostatními dívčími hrdinkami. Pokud má dotazovaná popsat sama sebe, volí neurčitá slovo a spíše krčí rameny. Na otázku, čeho by chtěla jednou dosáhnout, odpovídá následovně:

Jednou bych chtěla být někdo. Prostě aby všichni znali moje jméno.

Dotazovaná je velmi ambiciózní dívka. Pokud má vysvětlit, jak chce svých cílů dosáhnout, není si jista. Není schopna popsat své kladné a záporné stránky a často své výpovědi zlehčuje.

Vyhodnocení rozhovoru I

Dotazovaná má nastavené vysoké cíle, které jsou ale velmi povrchní. Za povrchní a prostoduché se dají označit i tituly, které čte, a postavy v nich. Autorky těchto knih píší napínavé až neuvěřitelné příběhy plné zvrátů a milostných zápletek, které mají zaručit především dobrý prodej.

3.1.6.10 Rozhovor J

Dotazovaná osoba J je studentka třetího ročníku střední odborné školy.

Vztah k dívčím románům a čtenářství:

Dotazová osoba J se považuje za vášnivou čtenářku. Přestože rodiče ani sourozenci nejsou nadšení čtenáři, ona – introvertní povaha – si ke knížkám našla cestu sama.

Netají se svými ambicemi stát se spisovatelkou. Několik krátkých povídek již napsala a nyní by ráda dokončila román. Oceňuje tvorbu Petry Dvořákové, román Ivy Procházkové *Nazí* nebo knihy americké spisovatelky Sarah J. Maasové, která píše populární knihy jako *Dvůr trnů a růží* nebo *Skleněný trůn*.

Maasová je moje neoblíbenější autorka. Vždycky se strašně těším, až konečně vyjdou její knížky i u nás. Mám od ní doma skoro všechno, co napsala. Líbí se mi, že jsou to knížky, ke kterým se můžu pořád vracet. Je tam spousta strašně zajímavých myšlenek.

Českým autorkám dotazovaná vyčítá nedostatek fantazie. Uvádí, že se na knižním trhu objevují kvalitní české tituly určené dospívajícím čtenářkám, nicméně se autorky příliš drží skutečnosti, namísto rozvíjení představivosti.

Mám ráda knížky, kde se prolíná skutečnost s nějakým smyšleným světem. Hodně čtu i třeba anime, a to je hodně založené na dvou nebo i více světech, kdy vlastně nevíte, který je skutečný. A to mi chybí tu u nás.

Dívčí/ženské hrdinky v knižním a reálném světě:

Dotazovaná preferuje příběhy, kde vystupují silné a výjimečné hlavní hrdinky v jejím věku. Oceňuje, pokud hrdinka nezapadá mezi své vrstevníky. Dotazovaná věří, že povaha outsidera dává spisovatelkám prostor přisoudit postavě mimořádné schopnosti.

Dotazovaná uvádí, že má většinou problém se začleněním se do kolektivu. Nepovažuje se přímo za outsidera, nicméně vzhledem k odlišným zájmům a povaze není mnoho dospívajících, kteří by ji pochopili. Taktéž uvádí, že má mnoho přátel na internetu. Seznamují se prostřednictvím anime komiksů a povídek, které uveřejňuje na svém blogu.

Jsou to taky lidé, kteří nejsou úplně přijímáni tou společností. Nebo spíš je pro ostatní těžké je pochopit. A když mám nějaký problém, tak se spíš obrátím na ně, než abych šla za někým ze třídy.

Komparace vybrané dívčí/ženské hrdinky a čtenářky:

Dotazovaná si pro komparaci zvolila knihu od německé spisovatelky Corneliie Funke s názvem Inkoustové srdce. Kniha byla vydaná v roce 2003, přičemž český překlad vyšel o dva roky později.

Hlavní hrdinkou knihy je Meggie, dcera knihvazače s výjimečným talentem; pomocí svého hlasu dokáže probouzet postavy z knih. Dostanou se tak do skutečného světa, ale zároveň se někdo skutečný ztratí a objeví se v příběhu. Právě tak před lety přišla Meggie o maminku. Shodou neblahých okolností se do skutečného světa dostanou hrdlořezové z fantazy knížky Inkoustové srdce, kteří touží ovládnout náš svět. Záleží jen na Meggie, aby zvrátila jejich děsivé plány. Po tatínkovi totiž zdědila dar přivést k životu jakoukoli postavu, o které si přečte...

Nejvíce se mi líbí to spojení dvou světů. Já mám velkou představivost a fantazii a často, třeba když píšu, tak se zasním tak, že už nevím, co je realita a co jen představa. A ta myšlenka, že postavy z knih žijí v našem světě, je úžasná! Přála bych si, aby to tak bylo.

Dotazovaná považuje fiktivní svět a postavy v něm za přátelštější, než je tomu ve skutečnosti. Prostřednictvím knih, ke kterým se dotazovaná uchyluje již od dětství, poznává světy, které se nemohou rovnat realitě. Poznává postavy, se

kterými se ale přímo nesetkává, a proto zde nedochází ke konfrontaci – postavy ji nehodnotí a nezraňují.

Dotazovaná vyslovuje přání spojit tyto dva světy v jeden a mít tak možnost žít po boku postav z knih. Dotazovaná se necítí být obklopena dospívajícími, ke kterým by se mohla s důvěrou obrátit. Je proto nucena obracet se do světa knih, kde se setkává s podobně smýšlející skupinou adolescentů.

S Meggie, hlavní postavou knihy *Inkoustové srdce*, ji pojí láska ke knihám a víra v moc příběhů. Meggie, podobně jako respondentka, nepatří do žádné skupiny dospívajících, spíše se drží otce a knih. Meggie je prototypem outsidera, který je doceněn teprve ve světě plném obživlých knižních postav. Právě tam Meggie objevuje svou moc – dát knižním hrdinům skutečný život.

Dotazovaná se považuje za sebejistou dívku právě pro přesvědčení, že v jiné komunitě by byla uznávána. Přestože si dospívající cení vlastní odlišnosti, ve skupině je cokoli vybočujícího neakceptovatelné. Dotazovaná však nevyslovuje touhu patřit do nějaké vyhraněné skupiny, neboť se realizuje ve světě příběhů.

Vyhodnocení rozhovoru J

Dotazovaná si je vědoma svých silných stránek a akceptuje, že je daná společnost nedoceňuje. Netouží po přátelství svých spolužáků, neboť nejenže uznává, že se od nich liší, ale dalo by se říci, že je na tuto svou odlišnost hrdá. Dotazovaná se realizuje především v literární tvorbě a mystických světech, které ji nabízí knihy. Prostřednictvím četby se setkává s hrdinkami, které taktéž nezapadají, a dávají jí víru, že být jiná má smysl.

3.1.6.11 Rozhovor K

Dotazovaná osoba K je studentka třetího ročníku střední odborné školy.

Vztah k dívčím románům a čtenářství:

Dotazovaná se popisuje jako společenská, extrovertní, upovídaná a aktivní dívka, která ráda tráví čas se svými přáteli, v kolektivu spolužáků i rodiny.

Přiznává, že ji někteří líčí jako ztřeštěnou, a hned navazuje, že je nejtišší ze své rodiny.

Číst začala na druhém stupni základní školy. Denně trávila až hodinu času ve vlaku nebo autobuse, a protože obvykle jezdila sama, naučila se mít po ruce knihu.

Pamatuju si, že jsem hodně četla knížky o koních... jako různé příběhy o jezdkyňích a tak. Potom mě bavily i detektivky a pak různé zamilované knížky. Ale potřebovala jsem tam mít hodně těch dialogů, aby ten příběh rychle plynul. Asi je to i proto, že sama ráda hodně mluvím.

Dotazovaná dále uvádí, že odmalička vídala své rodiče ve společnosti knihy. Její matka čte především české autory jako Patrik Hartl nebo Radka Třeštíková a její otec je milovníkem válečných románů pojednávající o světových válkách. Fakt, že v jejich domácnosti mají knihovnu na místo televize, na ni měl velký vliv.

Mám ráda soboty odpoledne. To přijede rodina z Ostravy, bratřenci a sestřenice, k nám na chalupu, a všichni kecáme, sdělujeme si, co je nového. Jsme prostě hodně hlučná rodina. Když odjedou, lehnu si na gauč, někdo spí, někdo si čte, prostě odpočíváme. To je fajn.

Dotazovaná nepreferuje žádné konkrétní autory. Půjčuje si tituly, které spojují témata jako láska nebo humor. Sleduje několik knižních blogerek a je ovlivňována tzv. instabooky. Uživatelé Instagramu sdílejí svou četbu spolu s krátkými recenzemi. Dotazovaná oceňuje, že tito uživatelé čtou stovky titulů ročně a svým fanouškům doporučují pouze knihy, které stojí za přečtení.

Ted' vychází tolik knížek, že nemám šanci všechno přečíst. A hlavně já nejsem nijak velký knihomol. Je super, že se člověk může kouknout na instác a přímo si přečíst, jestli tu knihu, na kterou má zálsk, má smysl číst.

Instagram je momentálně oblíbenou sociální sítí sdružující milovníky knih z celého světa. Uživatel má možnost sám přispívat svými drobnými recenzemi knih, nebo může sledovat tisíce jiných uživatelů.

Dívčí/ženské hrdinky v knižním a reálném světě:

Dotazovaná vyhledává hrdinky, které mají podobný charakter jako ona sama. Preferuje dívčí hrdinky, které jsou aktivní, odvážné a přímočaré. Oceňuje, pokud hrdinka vystupuje v napínavém příběhu, ve kterém musí překonávat různé

překážky, které jí osud – v našem případě autorka příběhu – klade do cesty. Upřednostňuje příběhy, které vychází ze života a události v něm odpovídají realitě.

V porovnání dívčích hrdinek se skutečnými dívkami zohledňuje skutečnost, že knižní hrdinka je pouhým nástrojem spisovatelky. Autorka svou hrdinku staví do situací, které jsou pro čtenáře atraktivní. Snadněji tak dochází ke konfrontaci hrdinky s nečekanými událostmi, např. šťastné/nešťastné setkání se svým idolem, smrt vedlejší postavy a podobně. S těmito událostmi se hrdinka setkává v krátkých časových úsecích a čtenář může sledovat, jak tyto osudové milníky formují její charakter.

Já jsem dost nohama na zemi. A číst mě baví právě proto, že se tam setkám pomocí té hrdinky s něčím, co sama neprožiju. Jako předem říkám, že nemám ráda nějaký fantasy a podobně, jo. Ale že třeba... ta postava má deset různých možností, jak se zachovat, a mě přijde, že normální lidi tak na výběr nemají. Ale je to tak v pořádku. Já bych nechtěla, aby můj život byl tak dramatický.

Dotazovaná uvádí, že sama netouží prožít stejné události, jaké zakusují postavy, o nichž čte. Rozumí důvodům, proč autoři svým hrdinům kladou do cesty tolik překážek. Upozorňuje však na to, že většina skutečných dívek neprožívá ve svých životech příliš dramatické okamžiky, a proto nemá stejnou šanci změnit svůj život jako hrdinky z jejich příběhů.

Komparace vybrané dívčí/ženské hrdinky a čtenářky:

Dotazovaná si pro komparaci vybrala knihu Než jsem tě poznala, kterou v roce 2013 vydala anglická spisovatelka Jojo Moyesová. Knihu poslouchala ve formě audioknihy, kterou načetla česká herečka Eva Josefíková.

Hlavní postavou je dvaceti sedmiletá Louisa Clarková. Lou žije mimořádně pokojným životem – má hodného přítele, příjemnou práci v kavárně a podporující rodinu. Když jí majitel kavárny oznámí, že musí zavřít, Louisin svět, který se do té doby odehrával v pokojném anglickém městečku, se mění.

S Willem se Louisa setkává, když přijímá práci jeho ošetřovatelky. Will Traynor byl nadějný, odvážný a nespoutaný muž s vyhlídkou na budoucnost plnou

úspěchů. Teď je z Willa nevrlý a nešťastný mrzout, který je po autonehodě upoután na kolečkové křeslo.

Měsíce Louisiny obětavé péče a trpělivosti na obou stranách způsobí, že se do sebe zamilují. Will Louise ukáže, jaký svět může být, pokud člověk má odvahu vyjít ze své komfortní zóny a Louisa zase Willa fascinuje svým půvabem, optimismem a nevinností.

Louise se zdá vše dokonalé, ale Will nedokáže žít jen pro lásku. Sžírá ho pocit, že je odsouzen život jen pozorovat, místo toho, aby jej prožíval. Rozhodne se pro eutanazii a Louisa musí přijmout fakt, že bude Will jen jedna kapitola v jejím životě.

Dotazovaná přiznává, že příběhů s podobnou tematikou viděla nebo četla už hodně. Knihu nicméně považuje za velmi čtivou, a přestože tušila, jak příběh dopadne, nenapadlo ji knihu odložit. Autorka, dle slov dotazované, nedokázala čtenáři nabídnout příliš originální příběh, ale myšlenky, které se v knize objevily, čtenářka považuje za hodnotné.

Hodně lidí kolem mě tu knížku už četlo, takže jsem věděla, co můžu čekat. Ale vůbec mi to nevadilo. Knížka mě bavila i tak. A zase se myslím, že ne každý člověk tam nutně najde to stejné. Že spoustu věcí a myšlenek, jsem si tam našla sama. A třeba si je i někam zapsala, že mi připadaly hezké, důležité.

Dotazovaná hlavní hrdinku vybrané knihy popisuje jako energickou, empatickou, pozitivní a ztřeštěnou dívku, se smyslem pro humor. Od Louisy by si respondentka vypůjčila temperament a půvab, neboť sama bojuje s nízkým sebevědomím. Darovala by jí naopak svou rozhodnost, kterou považuje za svou přednost.

Kdyby se Lou hned rozhodla, že bude s Willem a vykašle se na Patrika (pozn. Dlouholetý přítel hlavní postavy), mohla by s Willem strávit víc času. A taky by jí dříve došlo, že pracovat v kavárně nemá budoucnost, že by měla jít radši studovat módu, protože ta jí baví.

Dotazovaná považuje hlavní hrdinku knihy Než jsem tě poznala za nejlepší, jakou zatím autorka vytvořila. V porovnání s dívčími hrdinkami z knih Stříbrná zátoka nebo Krasojezdkyně vyniká Louisa plastickým charakterem.

Dotazovaná dále uvádí, že v prvopočátku knihu vnímala jako příběh o dvou zamilovaných, kterým osud postavil do cesty nepřekonatelnou překážku. Konec vnímala jako nespravedlivý, neboť autorka čtenářům i hlavním protagonistům nedopřála ono „šťastně až na věky“. S odstupem času dotazovaná přiznává, že se její vnímání příběhu změnilo.

Myslím, že to byl příběh hlavně o Louise. Že ten Will byl prostě jeden člověk v jejím životě, který ji nějak ovlivnil. A byl tam proto, aby ona změnila svůj život. Že kdyby ho nepotkala, vlastně by pořád žila u rodičů, chodila s Patrikem, ale vlastně s ním nebyla moc šťastná. Jo, to je vlastně ono, že nebyla šťastná ani nešťastná. A když potkala Willa, uvědomila si, že může žít kdekoli a dělat cokoli.

Dotazovaná knihu s odstupem interpretuje jako příběh o Louise a její proměně, nikoli jako příběh o dvou zamilovaných lidech, kteří k sobě hledají cestu. Za hlavní motiv považuje moment, kdy se Louisa odváží vyjít ze své komfortní zóny, překonat strach a najít sebe samu tam, kde by to vůbec nečekala.

Mě už se líbilo tolik kluků... a vždycky to začíná stejně. Že si myslím, že to je ten pravý a že spolu budeme napořád. Jo, to určitě... A když to pak zhodnotím zpětně, tak spíš jsem ty kluky potkala, nějak mě ovlivnili a zase odešli a začalo to nanovo. Že třeba kvůli jednomu klukovi jsem začala poslouchat jednoho zpěváka, jmenuje se Damien Rice, jestli ho znáš... a teď ten kluk... no ani nevím, kde je mu konec. Ale Damiena poslouchám pořád. A nevím... třeba, když to jméno zmíním někdy před někým, dáme se díky tomu do řeči, víš, jak to myslím...

Dotazovaná vnímá svou vlastní proměnu prostřednictvím lidí, se kterými se v životě potká a kteří ji nějakým způsobem zasáhnou a ovlivní. Popisuje a přijímá také fakt, že tito lidé z jejího života mohou zmizet, ale jejich stopa v ní samotné nezmizí.

Vyhodnocení rozhovoru K

Dotazovaná osoba K je důkazem, že pokud mají rodiče k četbě pozitivní vztah, je větší šance, že jejich děti budou číst také a že budou knihu považovat za běžnou součást života.

Dotazovaná si uvědomuje úmysly, s jakými autorky své hrdinky píše. Knize přisuzuje roli spíše zábavnou a relaxační. Pokud jsou tituly, které kromě toho mohou nabídnout i silnou myšlenku, ráda se jí nechá ovlivnit. Jako čtenářka ke knihám nepřistupuje povrchně, snaží se v nich hledat odpovědi.

Dotazovaná je ráda ve společnosti lidí, přestože jejím cílem není být středem pozornosti, ale navázat rozhovor. Totéž vyhledává v příbězích. Hrdinky vnímá jako sobě rovné, necítí potřebu nechat se jimi inspirovat či hledat v příbězích odpovědi na složité životní otázky.

3.1.7 Analýza rozhovorů

Má předchozí analýza popisovala především jednotlivé rozhovory v oddělené formě, neboť každá čtenářka měla na knihu i vybranou dívčí hrdinku jiný pohled. V této kapitole se nyní pokusím nalézt obecnější dispozice prostupující napříč jednotlivými rozhovory.

Níže předkládám tabulku, která shrnuje vše podstatné z každého rozhovoru. Ústřední téma jsem zvolila na základě závěru z jednotlivých rozhovorů. Jedná se o krátký a věcný popis vycházející z výpovědi dotazovaných. Dále jsem se pokusila zaznamenat, jaký význam má kniha v životě dospívajících respondentek, což najdeme ve sloupci s názvem Metafora knihy. Další část tabulky je věnována archetypům dívčích hrdinek, které jsem porovnávala se čtenářkami. Každé dívčí hrdince jsem zvolila odpovídající archetyp. Poslední část tabulky je určena pro vymezení vztahu mezi čtenářkou a vybranou dívčí hrdinkou.

Tabulka č. 1 Kategorie vytvořené na základě analýzy

Rozhovor	Ústřední téma	Metafora knihy	Archetyp hrdinky	Vztah čtenářky a hrdinky
A	Potlačme vše stereotypní	Možnost setkat se s kýmkoli	Badatel, milenec	Toužíme být jiné než všechny ostatní
B	Chybí autentičnost a humor	Dostupná lidská moudrost	Nevinná dívka	Spolu se smějeme
C	Láska nadevše	Zdroj dokonalých mužů	Milenec	Muži nás milují a pak zase nenávidí
D	Nezávislost	Objevování inspirujících žen	Stvořitel, hrdina	Dvě bojovnice
E	Drama pouze v knihách	Možnost zažít vzrušení	Pečovatel	Prožívám to s tebou

F	Hledání sebe sama	Útěk od reality do světa, kde je možné vše	Sirotek	Když jsme spolu, nesleduju čas
G	Hlavně něco veselého	Čas na odpočinek	Milenec	Známe se od vidění
H	Nevyrovnanost	Léčitel	Pečovatel	Svěř se mi, pokud potřebuješ
I	Představivost je nadbytečná	Zdroj emocí	Pečovatel, milenec	Nejlepší nepřítel
J	Být jiná je v pořádku	Vlastní svět	Hrdina	Spřízněné duše
K	Knih jako dialog	Součást každodenního života	Pečovatel, milenec	Každý je na světě z nějakého důvodu

Nejprve začneme analýzou **ústředních témat**, která jsem z jednotlivých výpovědí všech respondentek prostřednictvím interpretace vyjmula. Témata stručně vyjadřují hlavní myšlenku výpovědí dotazovaných.

V příbězích respondentek se objevují čtyři důležitá témata, která prostupují vybranými rozhovory. Názvy kategorií jsem zvolila dle toho, co čtenářky od knih očekávají a co v knihách hledají.

Respondentky z rozhovorů E (Drama pouze v knihách), G (Hlavně něco veselého), I (Představivost je nadbytečná) a K (Kniha jako dialog) spojuje nadhled a lehkomyšlnost, s jakými přistupují k četbě i životu. V dívčích hrdinkách nehledají inspiraci, duševní spříznění nebo odpovědi na otázky. Přestože se nachází v období dospívání, které je pro dívku složitou etapou hledání sebe sama, respondentky toto období neprožívají příliš dramaticky. Touží po kráse svých hrdinek a uznání ve skupině.

Do druhé kategorie řadím rozhovory F (Hledání sebe sama), H (Nevyrovnanost) a J (Být jiná je v pořádku). Tyto respondentky spojují otázky hledání sebe sama. Respondentky hledají odpovědi na otázky týkající se utváření jejich osobnosti na pozadí společnosti. Kladou si otázky jako; kdo jsem, co si o mne myslí ostatní a nakolik společnost definuje, kým můžu být. Respondentky jsou introvertní typy, cítí se nepochopené svým okolím a mají strach ze selhání. Cítí, že se liší a hledají, jak to obrátit ve svůj prospěch. Mají velkou představivost a preferují příběhy, které překračují hranice reality. Příběh je pro respondentky

prostorem, kam se mohou uchýlit, kdykoli potřebují. V příběhu nalézají svět, kde mohou být samy sebou.

Do třetí kategorie řadím rozhovory A (Potlačme vše stereotypní) a D (Nezávislost). Tato kategorie sdružuje respondentky, které chtějí v knihách nalézat silné, nezávislé, výjimečné a inspirující hrdinky. Respondentky zcela nezapadají mezi své vrstevníky, kteří prochází vývojem hledání a utváření osobnosti. Naopak cítí, že by měly více vymezit, kým se skutečně cítí být. Respondentky svět vnímají jako místo, ve kterém mohou dokázat velké věci, pokud za ně budou bojovat. Nespolehají se na krásu, jako podstatnější vnímají vnitřní sílu.

Do čtvrté kategorie řadím rozhovor C (Láska nade vše). Respondentka v knihách i v životě hledá především lásku a muže, které budou stvrzením její výjimečnosti a zárukou šťastného života.

Do páté kategorie lze zařadit rozhovor B (Chybí autentičnost a humor). Respondentka v knihách vyhledává především humor a postavy, které budou odpovídat skutečnosti. Cítí se být spokojená sama se sebou, má dosažitelné cíle a stojí nohama na zemi.

Dále se budu zabývat **analýzou metafory knihy**, která popisuje vztah dotazovaných k četbě a význam knihy v jejich životě.

Slova, která první skupina respondentek několikrát zmiňuje, jsou prostor, možnost, útek. Kniha je tedy vymezena jako prostor, kam mohou čtenářky kdykoli nahlédnout, pokud potřebují zapomenout na realitu. Tyto dotazované pak od knihy nemají větší očekávání, než že si při čtení odpočinou. Kniha je pro ně nenáročnou zábavou. Nehledají náročnou četbu, ale jednoduchý příběh, který je nenutí příliš přemýšlet a rychle na něj zapomenou. Současně kniha slouží k uspokojení jejich momentálních emocionálních potřeb. Pokud touží po vzrušení, musí přijít hned a v dramatických vstupech. Pokud touží číst o lásce, musí být vášnivá, nečekaná a strhující.

Respondentky, které uvedly, že kniha je především zdrojem inspirace, jsou většinou cílevědomé a hloubavé čtenářky. Mají své oblíbené tituly, které

opakovaně přečetly a knihy mají své čestné místo v jejich domácí knihovně. V knize vyhledávají zajímavé charaktery, a to jak mužské, tak ženské. Respondentky oceňují knihu jako médium, prostřednictvím kterého můžeme komunikovat s lidmi z minulosti. Neuspokojí je povrchní, plytká četba.

Další skupinu tvoří respondentky, pro které je kniha lékem, přítelem, náplastí. Hledají v ní přátele a moudré rady, které by jim pomohly zvládnout náročné životní situace.

Nyní se zaměříme na **archetyp dívčích hrdinek**, které si respondentky zvolily pro komparaci.

Nejvýraznějším archetypem je pečovatel a milenec. Hrdinky „pečovatelky“ jsou obětavé, altruistické a ochotné kdykoli komukoli pomoci. Jsou dobrými posluchačkami a rády rozdávají rady. Málokdy druhého odmítnou, raději volí kompromis, z čehož jsou nešťastné a stávají se z nich mučednice. Archetypem pečovatelky jsou Rosie (S láskou, Rosie), (Černooká) a Louisa (Než jsem tě poznala).

Archetyp milenky jsou hrdinky, které jsou velmi oddané lásce a svému milovanému. Uspokojovány jsou pouze prostřednictvím milostných vztahů, ať už romantických, přátelských či platonických. Jsou zkušenými manipulátorkami a upřednostňují fyzickou krásu. Mezi tento archetyp se řadí hrdinky Aria (Roztomilé malé lhářky), Ema (Falešný román) a Blair (Super drbna).

Archetypy dalších pěti hrdinek se liší. Archetypem Heleny Součkové, kterou si vybrala dotazovaná B, je nevinnost. Tyto postavy jsou laskavé, naivní až dětské, čisté duše, které se na svět s věčným optimismem. V případě Helenky je tento archetyp zvolen z důvodu, že hrdinka je stále ještě dítě. Dívá se na svět očima dítěte a komentuje jej ze své perspektivy.

Archetyp hrdinky jsem zvolila pro postavu Meggie z knihy Inkoustové srdce. Pro tuto postavu je typická průbojnost, odvaha, víra ve své myšlenky i činy. Často pomáhá druhým a snaží se, aby svět byl lepší. Bývá pro ostatní inspirací, je sebejistá, rozhodná a ví, co od života chce. Hrdinou, ale i stvořitelem je postava

Skeeter z románu Černobílý svět. Skeeter je umělecky nadaná, vymyká se společenským konvencím a bojuje proti nim.

Dalším archetypem je sirotek, kterým je Liesel z knihy Zlodějka knih. Tento archetyp je slušný, realista, nemá vysoká očekávání. Nerad se přetvařuje, lidem věří a jedná s nimi s respektem. Má rád pravidla, systém a řád. Touží někam patřit, někam se zařadit. Dobře se cítí mezi lidmi, kteří jej mají rádi, a mezi nimiž se cítí v bezpečí.

Archetypem Emy Morleyové z knihy Jeden den je badatel. Pro něj je typický silný individualismus, hledání stále nových věcí a vjemů. Tyto postavy se rády zabývají umění, neustále něco vymýšlí a na něčem pracují. Touží se vyvíjet a růst, málokdy vydrží na jednom místě. Postavě Emmy bych současně přisoudila i archetyp milence, neboť i ona velmi touží po lásce jako po stvrzení své výjimečnosti. Právě proto, že se jí nedostává pozornosti od hlavního hrdiny, musí se stát badatelem.

V poslední části analýzy se zaměříme na charakter **vztahu čtenářky s dívčí hrdinkou**.

Z rozhovoru A (Toužíme být jiné než všechny ostatní) vyplývá, že dotazovaná s hrdinkou sdílí silné přesvědčení, že i když doba přeje krásným a štíhlým dívkám, nenecháme se zlomit. Stejně jako Emma si i čtenářka na ženách váží spíše schopností a charakteru, než vnější a povrchní krásy. Obě dívky, jak hrdinka, tak čtenářka, bojují s nízkým sebevědomím. Své nedostatky se však snaží dohnat důvtipem a bystrostí, kterou si nakloní společnost na svou stranu. Vzhledem i charakterem se obě dívky liší od ostatních, a přestože jim to může být líto, snaží se z toho udělat svou přednost.

Rozhovor B (Spolu se smějeme) vypovídá o nedostatku kvalitních humorných knih pro dívky. Dotazovaná postrádá chytré a zábavné dívčí hrdinky. Uvádí, že s hrdinkami, se kterými se většinou setkává, jsou možná vtípné, ale zároveň i velmi naivní nebo hloupé. S Helenkou dotazovanou je spojuje stejný smysl pro humor, radost ze života a hledání legrace v situacích, které typicky humorné nejsou. Dotazovaná upřednostňuje kvalitní, náročnou literaturu

s komickými prvky, což Hrdý Budžes splňuje. Otázkou zůstává, proč podobnou hrdinku autorky nejsou schopné nabídnout i v literatuře určené mladšímu publiku.

V rozhovoru C (Muži nás milují a pak zase nenávidí) vystupuje hrdinka jménem Blair – milenka i manipulátorka –, která prostřednictvím manipulace chce získat muže svých snů. Dotazovaná naproti tomu pouze touží být milována mužem, který musí splnit všechny její představy o správném hrdinovi. Vzorce, jak získat muže, které má načtené z knih, jsou ale do skutečného života neaplikovatelné. Touží po dokonalých mužích dle zamilovaných románů, tudíž obyčejní chlapi jejího věku jí nikdy nebudou uspokojovat. Kniha, kterou si vybrala, žádným způsobem neodpovídá skutečnému životu, ačkoli čtenářka si to nepřipouští.

V rozhovoru D dívčí hrdinka i její čtenářka sdílí nezávislý postoj k životu. Dotazovaná se vnímá se jako silná osobnost, málokterou ženou se nechá inspirovat. Vlastnosti, které vyhledává u knižních postav, jsou hrdost, průbojnost a odvaha lišit se, což hrdinka Skeeter splňuje. Dotazovaná však postrádá v dívčích románech více takových postav. Pokud jsou hrdinky odvážné, většinou je příběh situován do nereálného světa, kde jsou dívčí hrdinky bojovnicemi. Dotazovaná preferuje postavy, které projevují odvahu ve skutečném světě.

V rozhovoru E (Prožívám to s tebou) vystupuje do popředí čtenářka, která postavy nehodnotí na základě náročných kritérií. Je velmi společenská a stejně jako má mnoho přátel, snadno se spřátelí s jakoukoli nekomplikovanou dívčí hrdinkou. V rozhovoru E nelze spatřit mnoho podobností mezi čtenářkou a vybranou hrdinkou. Dotazovaná má ráda svůj poklidný život a drama touží zažívat pouze prostřednictvím příběhu. Ve své hrdince nehledá vzor ani inspiraci. Očekává, že s hrdinkou bude na vymezenou dobu povrchně sdílet její příběh.

V rozhovoru F (Když jsme spolu, nesleduju čas) se setkáváme se silným poutem mezi čtenářkou a hrdinkou. Dotazovaná hrdinku vnímá jako svou přítelkyni a obdivuje ji pro vlastnosti, které by sama ráda měla. Příběh hrdinky prožívá i mimo knihu, skutečně o něm přemýšlí a o hrdinky mluví, jako kdyby existovala. Dotazovaná věří, že autor k nám prostřednictvím hrdinky může promlouvat a ona, nejen v příbězích, je dobrou posluchačkou.

Mezi čtenářkou a hrdinkou z rozhovoru G (Známe se od vidění) není hluboký vztah, jsou to zkrátka dvě dívky, které se potkaly, prohodily pár zdvořilostních frází, a rychle na sebe zapomněly. Čtenářka nevyhledává náročnější literaturu, spokojí se s jednoduchým příběhem a plytkými postavami. Četbu vnímá jako možnost si odpočinout a nepřemýšlet, proto nevyhledává náročnější tituly. Vzhledem k tomu, že literatura pro dívky postrádá osobité a charakterní hrdinky, lze předpokládat, že se čtenářka spokojí s velkou částí knižní produkce, pokud budou tituly čtivé a nabídnou atraktivní téma.

V rozhovoru H (Svěř se mi, pokud potřebuješ) čtenářka vyhledává hrdinky, které prožívají stejnou vnitřní nerovnováhu jako ona sama. Vzhledem k tomu, že nezapadá mezi své vrstevníky, ačkoli se snaží navenek působit, že je tomu jinak, vyhledává porozumění u knižních hrdinek. S hrdinkou potřebuje sdílet své emoce a trápení. Věří, že si s postavou mohou navzájem pomoci. Čtenářka intenzivně prožívá své vnitřní stavy, proto vyhledává četbu, která jde do hloubky. Hrdinka, stejně jako ona, je dívka, která bojuje s vnitřními démony a současně se snaží zařadit do společnosti vrstevníků.

Čtenářka z rozhovoru I (Nejlepší nepřítel) podobně jako vybraná hrdinka prožívá povrchní vztahy, zajímá se především o společenský status a vnější vzhled. Čtenářka hrdinku vnímá pouze s ohledem na vnější vzhled. Hodnotí, co má hrdinka na sobě, jak má upravené vlasy, jak je nalíčená – a jak pomocí toho získává přízeň mužů a kamarádek. Čtenářka upřednostňuje filmové zpracování před knižní předlohou. Zajímá se více o příběh než o hrdinky v něm. Vyhledává příběhy, které jsou čtivé, dramatické, plné zvratů a emočního vypětí. Nerealistické a nadsazené příběhy jsou upřednostňovány před charakterem hrdinek – ty slouží pouze jako loutky, které jsou nastrčené do jednotlivých dramatických situací.

V rozhovoru J (Spřízněné duše) čtenářka se svou hrdinkou sdílí osud outsidera, který nezapadá mezi své vrstevníky. Na rozdíl od rozhovoru H jsou obě dívky – čtenářka i hrdinka – sebejisté a vědomé si svých silných stránek. Nepotřebují být doceněny společností. Svou hodnotu si určují a uvědomují samy.

Čtenářka z rozhovoru K (Každý je na světě z nějakého důvodu) věří, že každý člověk, kterého jsme ve svém životě potkali, v nás měl něco zanechat.

U svých hrdinek hledá podobný pohled na svět, jaký má ona sama. Preferuje hrdinky, které jsou podobně jako ona sama milé, slušné, přátelské dívky, které mají své drobné nedostatky. Čtenářka preferuje hrdinky i příběhy, které budou vycházet ze života, jaký ona sama zná. Nechce s hrdinkou prožívat něco, co si sama nedokáže představit. Očekává, že se s hrdinkou ztotožní.

4 ZÁVĚR

Ve své práci jsem se věnovala tématu, pro jaké čtenářky píše současné autorky. Cílem empirické části bylo prostřednictvím narativního výzkumu porozumět, jestli existuje souvislost mezi čtenářkou a hrdinkou. Mým záměrem bylo nahlédnout do interakce mezi čtenářkou a autorkou, jejichž vzájemná komunikace se odvíjí prostřednictvím knihy, potažmo hlavní hrdinky díla. Vycházela jsem z předpokladu, že čtenářka je ovlivňována četbou, kterou si pro sebe vybírá, a tedy že současné autorky mají zodpovědnost za formování charakteru a názorů svých čtenářek.

Vymezila jsem několik kategorií, které prostupovaly všemi rozhovory. Jsou to ústřední téma, metafora knihy, archetyp hrdinky a vztah čtenářky a hrdinky. Tyto kategorie mi pomohly odhalit, dle jakého klíče si čtenářky vybírají svou četbu, jaké hrdinky je zajímají a zda jsou svými hrdinkami ovlivňovány.

Přestože každá čtenářka má jiný charakter, jiná očekávání a jiné problémy, hrdinky z vybraných knih jsou svým čtenářkám blízké. Dotazované vyhledávají příběhy, se kterými se dokáží ztotožnit.

Dívky, které rády sní a žijí více svým vnitřním životem, preferují příběhy, které protínají hranici mezi realitou a fantazií. Hrdinky těchto příběhů jsou často odvážné, energické a empatické bytosti, které se z outsiderů stávají hrdinkami. Čtenářky těchto příběhů věří, že přestože nejsou docenovány v reálném životě, existuje svět, kde mohou zazářit.

Čtenářky, pro které je kniha symbolem odpočinku, uspokojí i příběhy, které jsou banální a ve kterých vystupují neplastické, povrchní hrdinky. Tyto dívky v knize nehledají inspiraci, ale potěšení.

Dívky, které vyhledávají lásku a dokonalé muže, najdou vždy titul, který naplní všechny jejich představy a emocionální potřeby zažít vzrušení a romantiku. Tyto dívky nesáhnou po knize, která by neodpovídala hledaným aspektům.

Dále se vymezila skupina čtenářek, které brzy přestala uspokojovat dívčí četba, neboť nenabízela širší spektrum hrdinek odpovídající představě současné moderní dívky. Tyto čtenářky postrádají autentickou hrdinku se smyslem pro

humor, se kterou by se mohly ztotožnit a která by je inspirovala v naplnění dosažitelných cílů. Pro tyto čtenářky byla většinou inspirativní ženou jejich matka nebo babička – obyčejná žena, která zvládá každodenní starosti s nadhledem a šarmem.

Předpoklad, že autorky nesou zodpovědnost za formování charakteru a osobnosti svých čtenářek, se nenaplnil. Autorky své čtenářky mohou ovlivnit, nabídnout řešení, ukázat různé varianty, ale odpovědné za jejich charakter nejsou.

Další má domněnka, že autorky ovlivňují své čtenářky prostřednictvím hrdinky, se zcela nenaplnil. Z narativního výzkumu vyplynulo, že každá čtenářka má ohledně četby jiné preference. Je v pořádku, pokud knižní trh nabízí knihy různé kvality. Každá kniha si najde svého čtenáře. Čtenářka, pro kterou je kniha metaforou odpočinku, sáhne po banálnějším titulu a naopak čtenářka, která v knize hledá pomoc, naději či inspiraci, bude hledat náročnější literaturu. Knižní trh by ale měl nabídnout více kvalitní četby pro dívky, ve které budou figurovat autentické hrdinky se smyslem pro humor, které jsou pro naše čtenářky nedostatkovým zbožím.

5 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BRDEČKOVÁ, Tereza. Autorka a postava. *Labyrint revue: Ženy a umění*. 1997 (VII.), 1-2.
- BROŽOVIČOVÁ, Klára. *Žena v tradiční kultuře: učební materiály*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 9788021065833.
- ČAPEK, Karel. *Marsyas čili na okraj literatury*. Československý spisovatel, 1971.
- ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-095-x
- DE BEAUVOIR, Simone. *Druhé pohlaví*. Orbis, 1967. ISBN 11-047-67.
- ELIADE, M. *Mýtus o věčném návratu: archetypy a opakování*. Praha: OIKOYMENH, 1993.
- GENČIOVÁ, Miroslava: *Literatura pro děti a mládež*. Praha, SPN 1984.
- GIDDENS, Anthony. *Proměna intimity: sexualita, láska a erotika v moderních společnostech*. Praha: Portál, 2012. ISBN 9788026201755.
- HANÁKOVÁ, Petra. *Volání rodu*. Praha: Ve spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy vydal Akropolis, 2013. ISBN 9788074700422.
- HAUSEROVÁ, Eva. *Jsi přece ženská: malý, lehce feministický rádce*. Praha: Grada, 1998. Psychologie pro každého. ISBN 8071696900.
- HAVLÍKOVÁ, Petra, Lucie ČECHOVSKÁ, Kristýna PEŠÁKOVÁ, Lucie JARCOVSKÁ, Kubíček VĚTROVSKÝ, Radek KUBALA a Kateřina KŇAPOVÁ. *Femag.cz a Sexismy.cz - nejlepší texty: 2012-2016*. Brno: Nesehnutí, 2016. ISBN 978-80-87217-25-2.
- HOLEJŠOVSKÁ-GENČIOVÁ, Miroslava. *Literatura pro děti a mládež: ve srovnávacím žánrovém pohledu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984.
- HRABÁK, Josef. *Od laciného optimismu k hororu: k historii a patologii dvou odvětví literárního braku*. Praha: Melantrich, 1989. ISBN 80-7023-029-0.

- HRABÁKOVÁ, J.; ČERVENKA, J. *Minulost a přítomnost dívčí četby*. In: Rozpory a výhry dnešní dětské knihy. Praha. Státní nakladatelství dětské knihy, 1962.
- JANÁČEK, Pavel a Michal JAREŠ. *Svět rodokapsu: komentovaný soupis sešitových románových edic 30.a 40. let 20. století*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0640-2.
- JARKOVSKÁ, Lucie. „Prohlédněme genderové stereotypy.“ In Formánková, L. – Rytířová, K.(eds.). *ABC feminizmu*. Brno: Nesehnutí. 2004.
- KALNICKÁ, Zdeňka. *Úvod do gender studies: otázky rodové identity*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2009. ISBN 9788072485284.
- KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, Blanka. *Tváří v tvář: gender jako metodologická kategorie literárních analýz*. Praha: Gender studies, 2010. ISBN 9788086520346.
- LÍŠKOVÁ, Kateřina. *Hodné holky se dívají jinak: feminismus a pornografie*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. Gender sondy. ISBN 9788074190223.
- MACHALA, Lubomír. *Literární bludiště: bilance polistopadové prózy*. Praha: Brána, 2001. ISBN 80-242-0735-4.
- MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vydání. Praha; Litomyšl: Paseka, 2004. 699 s. ISBN 80-7185-669-X.
- MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. 1. vydání. Praha: Paseka, 1996. 240 s. ISBN 80-7185-075-6.
- MOLDANOVÁ, Dobrava, ed. *Žena-jazyk-literatura: sborník z mezinárodní konference: Ústí nad Labem, 3. až 5. září 1996*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 1996. ISBN 807044147x.
- MORRIS, Pam. *Literatura a feminismus*. Brno: Host, 2000. Studium (Host). ISBN 80-86055-90-6.

- OAKLEYOVÁ, A. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-403-6.
- OATES-INDRUCHOVÁ, Libora, ed. *Ženská literární tradice a hledání identit: antologie angloamerické feministické literární teorie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2007. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 9788086429694.
- OATES-INDRUCHOVÁ, Libora. „Gender v médiích: nástin širší problematiky“. In *Společnost žen a mužů z aspektů gender*. Praha: OSF. 1998.
- OATES-INDRUCHOVÁ, Libora. *Dívčí válka s ideologií: klasické texty angloamerického feministického myšlení*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 8085850672.
- POLÁČEK, Jiří, ed. *Cesty současné literatury pro děti a mládež: tradičnost - inovace*. Slavkov u Brna: BM Typo, 2003. Ladění (BM Typo). ISBN 8090333907.
- SIEGLOVÁ, Naděžda a Zdeněk ZAPLETAL. *Teorie a kritika literatury pro mládež: výběr textů od obrození do roku 1945*. Brno: Universita J. E. Purkyně v Brně, 1975.
- SIEGLOVÁ, Naděžda. *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno: CERM, 2000.
- SIEGLOVÁ, Naděžda. *Próza s dívčí hrdinkou*. Brno: CERM, 2000. ITEM. ISBN 8072041398.
- SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. 1. vydání. Praha: Československý spisovatel, 1990.
- SLABÝ, Zdeněk Karel. *Dívky pro román: Sborník statí*. Praha: SNDK, 1967.
- SLABÝ, Zdeněk Karel. *Rozpory a výhry dnešní dětské knihy: studie a články o aktuálních otázkách literatury pro děti: [statí o dnešní literatuře, výtvarnictví a divadle pro děti]*. Státní nakladatelství dětské knihy, 1962.
- Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1984.

- STEJSKAL, Václav. *Moderní česká literatura pro děti*. SNDK - Státní nakladatelství dětské knihy, 1962.
- TOMAN, Jaroslav. *Dětské čtenářství a literární výchova*. Brno: CERM, 1999.
- TOMAN, Jaroslav. *Současná česká literatura pro děti a mládež: (tvorba 90. let 20. století)*. Brno: CERM, 2000.
- TOMAN, Jaroslav. *Trivialita a kýč v literatuře pro děti a mládež*. Brno: CERM, 2000.
- TOMAN, Jaroslav. *Vybrané kapitoly z didaktiky čtení a literární výchovy*. České Budějovice: Pedagogická fakulta v Českých Budějovicích, 1990.
- TOMAN, Jaroslav. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 1992.
- TYRLÍK, Mojmír, Petr MACEK a Jan ŠIRŮČEK, ed. *Sebepojetí a identita v adolescenci: sociální a kulturní kontext*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 9788021051072.
- URBANOVÁ, Svatava a Milena ROSOVÁ. *Žánry, osobnosti, díla: (historický vývoj žánrů české literatury pro mládež - antologie)*. Vyd. 5. (upr. a dopl.). Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2005. ISBN 8073680467.
- URBANOVÁ, Svatava. *Historický vývoj žánrů literatury pro mládež: vybrané texty*. Ostrava: Pedagogická fakulta, 1990. ISBN 80-704-2027-8.
- VALDROVÁ, Jana Decarli, Lucie JARKOVSKÁ a Kateřina MACHOVCOVÁ. *Abc feminizmu*. Brno: Nesehnutí, 2004. ISBN 80-903228-3-2.
- VALDROVÁ, Jana Decarli. „Ženská a mužská role v jazyce.“ In Formánková, L. – Rytířová, K. (eds.). *ABC feminizmu*. Brno: Nesehnutí. 2004.
- VALDROVÁ, Jana. *Gender a společnost: [vysokoškolská učebnice pro nesociologické směry magisterských a bakalářských studií]*. V Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006. ISBN 80-704-4808-3.

VÁŘEJKOVÁ, Věra. *Česká próza s dívčí hrdinkou I*. Ostrava: Scholaforum, 1994.

VÁŘEJKOVÁ, Věra. *Česká próza s dívčí hrdinkou II*. Ostrava: Scholaforum, 1995.

VODÁKOVÁ, Alena a Olga VODÁKOVÁ. *Rod ženský: kdo jsme, odkud jsme přišly, kam jdeme?*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. Sociologické aktuality. ISBN8086429180.

ZÁBRODSKÁ, K., & BLATNÝ, M. Rodová přesvědčení a rodové aspekty sebepojetí u adolescentních dívek a chlapců. *Psychológia a patopsychológia dietata*. 2005, 30-42.